Масса а мехкашкара пролетареш, вlашarlxxeтal

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган («СВЕТ»)

Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено - Ингушской АССР

№ 46 (5130). | ШОАТТА, 1 апрель, 1972 шу. | Мах 2 кеп. | *Газет арадуьл 1923 шера дениз*

КПСС XXIV СЪЕЗДА ЛЕНИНСКИ НАЬКЪАГIА

Шу дизар КПСС XXIV съезд хьайийлача дийнахь дениз. Цуьна айхха дуьззадениа да вай Даьхе коммунистически общество хьалъяра кердача этапа тIа ялар. Цуьн программа кийч а яй, бакъьяь хьа, а хьекхай КПСС ЦК Отчетни доклада тIеи съезда Резолюц тIеи, 1971 — 1975 шераца СССР халкъа бохкама дегIабоалабера пхе шера ялнах болча Директиваш тIа. Съездо белгалдаьд коммунизма материально - технически базъ хьалъяра, общественни отношенеш эргайоадаш товкра, къахьегамхой вахара хьал тIа-тIа тоалара, советски наха коммунистически кхетам балара, Советий мехка дунеи халкъашта юкъера позицеш чIоагIъяра ненаь тIара партен халкъен лоархIамегIара деххараш. Кердача пятилетка корттера деккар а даь во ньоттадаьд социалистически производство дегIайоалаяра, цуй эффективность лаккхъяра, Iилма-технически прогресс, къахьегама оьсарле сихха лаккхъяра йоахийча тешшай ларда тIа халкъа вахара материальни культурцин бохрам ялка айбар Iалашдеза.

Империалистически реакцеи агрессеи дуькъарча къовсама социализма дуней система йозицеш, цхьаьгIа, цкь дIахо чIоагIбара, дунеи халкъашта юкъера коммунистическа болхлойи болам вай замааньера деррига революциони, прогрессиви ноьаш чIоагIагIа кхотадара тIабархабеь ленински никъ хьалоекхаш доль вай партен Советски паччахьалкхена арахьарча политически гIулакхий корттера доставаши деккараш белгалдаьд КПСС XXIV съездо. Дунеи халкъашта юкъера общественности советски машара программа я [illegible] тиллача, съездо ньоттаьа конструктивни предложенешка хьалькхаьб СССР арахьарча политика принципиальни никъ, халкъий машар, [illegible] [illegible] хьанаре юрваре инкъ.

Съездо хьахьекхар цIаккха лоархIагIа [illegible] КПСС марксизма-ленинизма хьехьамашта тешаме хилар, революциони - эргалонаш ца долг [illegible] гIулакхаш Iалашъяте шера карарxa иар деррига [illegible] сих лоархIаш. XXIV съезда болха тIен [illegible] хьашта хьахьекхар парте коллективни [illegible] тически теоретически наз, цуй мутIарши кхетадин ньоагIо болаш хилар, советски [illegible] [illegible] хьалъеш доалдачуи лоархIамегIара [illegible] галдтерашш хьаллоттадеш бола цуй [illegible] та Iилман ларда тIа бакъъяь хилар.

Советски Союза коммунисташ, [illegible] хоша массаи цхьатарра раьза а болаш [illegible] КПСС XXIV съезда решенеш, хIакта деррига халкъо уж хьаллацаро Iалашъяте бохкха низ ду царна.

Съезда решенеш йоаш къовбалъеш хилар [illegible] деррига дунен тIарла [illegible], прогрессивни низама, къахьегамхойна [illegible] Революционно-кортамукъален къерсане деги [illegible] таду низ духбуьла хьаст а хьекдам а ба царна вай партенан советски халкъан нарагIдуьла исторически хIамаш. Бекарашха болча партина [illegible] КПСС деррагIеи кIазд ца дунеи къовсам лоаттабу дунеи халкъашта юкъера коммунистически болхлой болам марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма ларда тIа дIахо политически, идейни кхетабара, аьтехьарчои «аьрдехьарчоа» оппортунизманн ревизионизмаи духьал.

ДIахьача шера дег тешадеш хьахьекхар КПСС XXIV съезда политически выводаш решенеш бохкхача лоархIаме хилар, хIаннарча дунеи тIа дегIахара лелаша цо еча воздействие бохкха низ.

Съезда решенеш дегаш уроттадаь болча советски наха тешшаме кхоачашъю уж, тIагIертта чIоагIбу Даьхен экономически оборонни низ. ИйлагIера пятилетка хьалхарча шера итогаш хьахьекхад, вай мехка парте белгалбаьча ноакъа бIубенна болаш хилар. Производство планагIа лаьрхIа хиннача 6,9 процента меттел 7,8 процент алсам а йоаккхаш, шера план тоаламе кхоачашъяьй СССР промышленности. Ела-йоакха индустрипа халкъа бохкам бIарча хьайцача технически прогресса бохрам белгалбоаккхаш дола доакъоц дIахо айдалара ийсса сиху халкъо леладу товараш арахеца производство дегIайоагIйлга. 1971 шера болх бе йоалайтай 400 гаргга йокхха предприяти, хьаькьий 108 миллион лоадратии метр чуйе меттиг, ээараш ларда школаш, больницаш, культура учреждениш. ТIа-тIа шерагIа яржаш латт производствана еш йола реконструкци. Мехка юрта бохкаме нитта дIахьалхахашкахьа бохкха гIа-баьккхай из дегIайоалабара КПСС XXIV съездо тIаийца комплексни программа кхоачашъяра ларда тIа. ДIахьача шера хаоттама хьалаш чоалхане хайнадоалабельа, юрбохкама продукци обыем 8 процент лаккхъехкий хьалагIа дIахьачаь пятилетка шера юкъерча боарнина ийсдича.

Партен паччахьалкхенои деррагIа чакхлоах халкъа материальни хьали культурни бохрам айбара белгалдаь гIулакхаш. Алапе, пенсенеш Iалашоц, потребление общественни фондашкара толача ахчайи льготайи бохрам планагIа лаьхбра ларда тIа бахача хьаьа хIара сага сиц лоархIаш тIайоагIа доходаш шера 4,5 процент лаккхъеннй. Чакхдоаккхаш латт массане а юкъера образовани ньаха хиларга доаллага, йоакхагIа хул нузай сеть. Советски Iилма тIа-тIа дукхагIа шеръю тоаламий фронт, Iилма-технически революце хьалашка производство дIадехкарашца уж тIа-тIа айгагIа дуьза а дуьзаш.

СССР профсоюзий XV съездо къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева белгалъьхар КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра позитивни итогаш. «Цар мах беш, — аьлар цо, — парте ала йиза бокъо а йолаш берригача советски къахьегамхошка дIайоал: лег тIара бархал да шоала, деза повнъостий, са ца кходеш оаш болх барах, Даьхе экономически айира гIулакха юкъе дIадахача шера оаш даьца из доакка дакъа бакъаи долаш!» ДIахо нов. Л. И. Брежнева белгалдаьккхар, дегIаахара чIоагIа лоархIамен цунца кхьала чоалхани етта йойла хьалхашна латташ хилар. Мехка экономика айялоро, Iилман техникан прогрессо, дуней халкъашта юкъера хьелаш хувцадаларо кхы а доаккагIа хIамаш дIалдь вай берригача балха стилагара, методашкара, из бIаштIабьбаккхаргара.

КПСС Центральни Комитето уйла тIаерааш экономика дегIайоалаяра даьхе съездо ньххача тайпира дикалгахьа ласташ гола тохилга Iалашдара. Цуьна дуьзадения дукха проблемаш а къаьста уйла тIаяхийта йоагIаш, КIезига тоалу капитальни гIирсаш хьалдечара гIулакхаш, керттера фондаш болх бе йолашийтара план совзк кхоачашъьяц. Бизза кхоачам булургболаш даш керда техника шкъеккхахьарен къахьегама оьсарле лаккхъирен даьхе хьахинараш а. Лакхъяла краш а продукце къаьст-къаьстача тайпай дикалберрига бохкама болц эргабьяьха тоабара хьагъехьи съездо сиц указанеш хIанзарчул сихагIеи хьаннарегIеи кхоачашъе еа.

Вай еррига планаш кхоачашъеча толамаш доккаргхиларах бола тешам доагIар дикка хьадехараха белиткхам дуккагIа детарахи, тIагIерттаи цIенеи къахьегарах латт. ХIанз экономика даьхе корттерадар сенаш латт аьлча, из латт, хIара дош ийслагIча пятилетка план, парте XXIV съездо кийчъяь еррига экономически социальни политика бокъонца кхоачашъергйолча позиненкара лелададах. Бохкама решенеш, моллагIча бохране тIайеш уж яле и, массе оагIорахьара балъьаьи эффективни хулга, хьаххашка оттадаь деккараш кIаман кхом беш, дIадодар кIезигагIеи общественна пайда дуккагIеи хурrболаш кхоачашдeлга вIаштIехьадаккха деза. Хоиданболлаш къовсам лоаттабе богIа лаккера деча доала готталеи местничества гIулакхашнеи, массе ритех болча болхлошкара доагIар кIенхашта хьалека а тIадилача гIулакха хьалхара. партийни паччахьалкхени дисциплина йиза кхоачашъяра хьалхара царех хIаране бекхтохкам лаццбе а беза.

Советски нахi массаьа раьза а болаш [illegible] профсоюзий съезде нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьлана хьоттаь выводаш деккараш, парте хьалхашка оттадаь гIулакхаш толаме кхоачашъе сIерт уж. Из хьагуш да болхлой класса, колхозни ахархой, интеллигенце политически къахьегамеи хьинар тIа-тIа айлуш хиларах, дерригача халкъо пятилетка а шогаре хьалла укх шерара халкъа бохкама план а толаме кхоачашъяра шорра йоаржаьча социалистически йхьах.

Керда чоалханегIеи бекхтохкамегIеи дола коммунистически общество хьалъяра деккараш кхоачашдара халкъа творчески хьинар оарцагIа а доахаш; вай парте хаддалаи эргабоахаш тоабу шай организацеи политически, организаторски, идейно-кхетама болх. Iалашъяте бохкха лоархIам болаш да XXIV съезд хиначул тIехьагIа экономика, Iилма, культура дегIакхуьйлара социалистически [illegible] рай экономически образование, къахьегама коллективайи къахьегамхой массовни организацейн лоархIам лаккхбаьра лоархIамегIарча дешаех лаьца КПСС Центральни Комитето [illegible].

ХIаннарча дунен [illegible] хьалъеш, арахьарча [illegible] дакъера КПСС XXIV съезда выводаш решенеш [illegible] чIоагIа бахьана, ийса, дIаьоддар гуш а. Дунен халкъашта юкъерча арене КПСС ЦК-аси Советски правительстваи [illegible] берригаш чакхдоахай гIулакхий [illegible] дIаоттай уж.

КПСС ЦК-аси Советски [illegible] дунен лоархIаме [illegible] халкъашта юкъера [illegible] тоадара, СССР-ан [illegible] социалистически содружестваи арахьара [illegible] ара, массаю юкъера [illegible] тIаерааь. Цо кхы а дукхагIа лаккхъяй Советски Союзо дунен халкъашта юкъера авторитет [illegible]. КПСС ЦК ноябрьски (1971 ш.) Пленумо массана раьза а болаш къоабал а бир, [illegible] СССР-а [illegible] социалистически [illegible] арахьара [illegible] [illegible], дерригар дунен тIа чIоагIа [illegible] оттабара, [illegible] съезда [illegible] оттаьь арахьара [illegible] программа [illegible] ЦК Политбюро бар болх.

СССР профсоюзий XV съезде нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьлаца кIезига [illegible] та юкъарча хIаннарча хьала, из дегIадахара тенденцеи. КПСС ЦК-аси Советски правительстваи дIахо деррагIа оцкхбоах КПСС ЦК XXIV съезда арахьара политически никъ. Дунен халкъашта юкъерча арене чакхдоахача гIулакхашта СССР-о координаци ю ший доттагIашцеи цхьаоагIонкхошцеи — социалистически содружества мехкашца. Хьинарен дьалхашка латта деккар кхоачашдара тIерзаьньи чакйоллаш а дунен политика низ бола фактор а хинна дIаетта советски машара программа.

Советски арахьарча политика лоархIамегIарча лестамех цаI ба тIема ахуарчаш дIадахар, халкъий паргIатоннеи кортамукъалени [illegible] тIаккуйдар шатохар духьа лоаттабу къовсам. Ший интернациональни деккара ше ташаме хилар Советски Союзо хьаьзокх американски империализман цуи гIоначийи агрессена духьала Вьетнама турпалча халкъо, Лаосеи, Камбоджан патриоташа лоаттабеча къовсаме ше ца арара цорна тIехьа хиларца. СССР хьадлоац Iарбий мехкашна Израиля агрессена духьал, Гаргарча Малхбоалепера доа политически кабьъена къоастадара лоаттабу нийсхой къовсам.

Советски Союзо лелаярца дола социалистически мехкашеи, империалистически реакцеи агрессеи низаш хоадамболлаш юха а детташ, тайп-тайпара социальни строй бола паччахьалкхени [illegible] тIабеньбаь никъ чакхбаи. Цар сиций дунен халкъашта юкъе къоабалъя тIайцьи хьаллалъя бола Европе машаре аперамалеи чIоагIъяра, цхьана гIулакхаш леладара идеи, ТIа-тIа шерагIа хьаллоац Азерча коллективни кхерамзлеи идеи. Машареи цхьана гIулакхаш леладарен хьашташа хьалхаю лелаю Советски Союзо, доалахарча мехкашна, еррига континенташкарча хьачальалкхенашца доттагIал тIехь вIаша гIойле йолаш дола гIулакхаш дегIа а ахуьлаш.

КПСС ЦК ленински арахьара политически никъ советски халкъо биза кхетабеша массана цхьатарра раьза хинна хьаллоацаши ба. Цунах латт КПСС еррига дунен халкъашта юкъерча политика корттера низ. Вай партен халкъон раьза хинна тIаьш, КПСС-ан Советски правительстваи дунен халкъашта юкъе чакхдоаха гIулакхаш нежаршхе долча социалистически мехкаша, коммунистически партеша, демократически общественноста шеррача гIоэараша могадеш хьалоацаши хилар, советски халкъах империализманеи, колониализманеи духьаларча, халкъашта юкъерча машарен доттагIалаи тIехьарча, паргIатоннеи къамий кортамукъаленеи тIехьарча, демократенеи социализманеи тIехьарча къовсамца шоай тешаме доттагIеи цхьаьгIоцдох лоархIашц хилар.

Коммунистически общество хьалъеча юкъагIа тIа-тIа дуккагIа лаккху вай Коммунистически парте — къоабалъваь тIайййача болхлой класса, дерригача советски халкъа бьчча лоархIам. Марксизма-ленинизма теорена хьалхе а лелаеш, из творчески айаьхий а еш, дегIа а ахувлаш, КПСС бIубенна бут мояц коммунизм хьалъяра новкъа. Халкъа хьашташ доллача хIамила дезагIа а лоархIаш, цо хаддамна чIоагIду ньхацара бузамаш, хьаллоаттаду кердеи толашагIеи нел дола хIамаш.

Партен халкъен цхьоагIон эргалонаш еш бола сийлакь-боккха низ хьахьеккар КПСС XXIV съездо. Съезд хиначул тIехьагIа советски нах кхы а айкагIа кхотабелар партенеи цун ленински Центральни Комитетан гонахьа. Дукхача къамех латта нежарашца бола цхьа деааль а хиина накъабохх уж сийлахьча денна — Советски Союз хьаль 50 шу дизара. Ленина парте хьехьъале деча нуагалгара духовни низ нийбеши революциони бIубенией ля вай халкъа коммунистически кхоллаиаш деча, дерригача адамий сийрдача кхоленга бода никъ а булаш.

(30 марта «Правда» передовица).

Парте решенеш кхоачашъергья

Москва, парте Центральни Комитет... Москва, Кремль, КПСС XXIV-ча съездига.

Къахьегамхой коллективашкара, къаьст-къаьстача коммунисташкарен парте бошраашкарен бIаьш хаараш рапорташ, телеграммаш, письмаш кхад столице вай йоккхача Даьхен массе меIшгера, укхала партийни съезд болх беш хиначча хана. Цу деррагенеша а тешал ду цу ханен кIанзи мехка къахьегамеи политически хьинар чIоагIгIа айдения, творчески кхетам Iалашъяте лаккхбенна хилара.

Советски халкъа творчески кхетама керда низ чубоссабьа СССР профсоюзий XV съезде нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьло.

Вай мехка болхлой классо, ахархоша, интеллигенце, дерригача халкъо съезда решенеш хьаллаьар, ийслагIа пятилетка дика дIайолаяр — КПСС XXIV съездо белгалъяь еррига планаш кхоачашъергхьалара дикагIдала тешаш.

ЮБИЛЕЯ СИЙНА

ИШТТА ЯЬККХАР КОТАЛО

Дукхача хана доиз ду Грозненски буруьтохара болхий управленерча буруьдеттареша тоаламе баьккхаш Правобережни хаоча моттига мезозойски тIомашна мехкдаьтта доалий хьесаь. Цига буруьтехача №№ 110, 113 йолча скважинашка мехкдаьтта дазиндар, хIаьта № 114 йолча скважина консерваци яр. Цхьабакъда, дукхача шерашка буруьдеттарешна хьийга къе зазьа довидар. Оала хIаьм ма барра 29 марта 5349 метр кIоаргачарa № 115 йолча скважинe йоккхa мехкдаьттa кIезж тесар. Цу Правобережни буруь ма тоаьча скважинел кIоаргагIа я.

1967 шера № 115 йолча скважина буруьтока йоалалар йоана опыт йола буровой начальник, коммунист Тараканов Петр Александровичи буруьдетта мастер комсомолец Кузнецов Сергей Ивановичи корте латта дукхача къамех латта бригада. Цхьа дезал санна барттайна цу бригада къахьегаш ба эрсий, нохчий, украинцаш, татараш.

— Правобережни № 115 йолча скважинера мехкдаьтта кIезж тесар Iалашъяте бокъза лоархIам болаш гIулакх да Нохч-ГIалгIайчена хьадешкха мехкдаьтта дуккагIа хилайтара, — йоах Грозненски буруьтохара болхий управленен корттерча инженера Бешилов Анатолий Ивановича. Мезозойски тIоашка мехкдаьтта доала керда моттиг хьайийллай. Цо хьахьекхад Правобережни хаоча моттига наь е кIоаргагIа мехкдаьтта доаллага, дIахо мехкдаьтта доаьа промышленность дегIайоалаяра вай республика йоаккхий перспективаш йолга.

Атта баьнна бац из толам буруьдеттарашна. Пхи шера духье задаьнна кIезжй цар. Уж шоай вIаштIехьдеьлар цар хьама латтеча бригадий опытех бизза пайда ийбараз, хьинар кхо ца деш къахьегарех.

ПроектагIа теза дела 5 эзар метр буруь тахачул тIехьагIа скважина мехкдаьтта далензар. Производствени совещане дийца а бьуьдеттараша лаьрхIар скважинена 5300 метрагга кхачал цa бурув IомIоргда. ТIаккха а гучаделензар мехкдаьтта. Лакхача дааленo марахал юкa аракхуесар. Цуна Йокьагiа кислотаца скважина кхоаза обработка йир. Цок а хIама хилнзар. Гучадоалка децар буруьдеттареша сатуесаш дола «аьржа дошув». Геологаш шоаш а шейбьльар цу моттига мезозойски тIоанашка мехкдаьтта хиларех. Цхьабакъда, буруьдеттараш, буровой начальник Тараканов Петри мастер Кузнецов Сергейн дег тийша бар буруь кIезига иза IомIоргдеча мехкдаьтта гучадаргхиларех.

Цудукъа дIаша буруь тоха делаадир цар. 5332 метр буруь кIоаргIлушашка а аккарна дагадоалар хинар. Геттара кIоаргачара бурильни инструмент багара а мукха аьари хилара кхерам болаш цьоl эттар. Цхьабакъда, цу гIулакха сиз а оарцагIа баьнача буруьдеттараш аьари хилийтиэзар. Буруь 5349 метр кIоаргденначул тIехьагIа даалона а болаш кхача лоаьта маркхал юка арахеа баьлар. Цу скважина ньаьзам ца хилийтара цхьа кхоли латтамоттара а мастер Кузнецов Сергей Ивановичa заданеrIа тешагIа тIаьхьайтар цхьаьаьза цхьа кхолан оттабар, приборашкара сиха дIахоьйтар, мехкдаьтта хранилищена гIойла трубопровода вагIушкахьийлар. Цар чу гIола хьадаладе дIахьа даалоанa доагIа мехкдаьтта.

Ишттa бригада буруьдеттарашна вай республика цхьакхо а мехкдаьтта доала керда район. Мехкдаьтта кIезж теха ялле саьзт доаллаьюньа тулкх устанавка дIаэзийта доладир мехкдаьтта. Дийнахьа буси скважинe лу бабаI бIаь тонн соагIа мехкдаьтта. Иштта да буруьдеттареша шоай дозача цIайна — геолога денна кийчдаь совгIат.

Кастта цунна гонна йоацаш Тийрка йисте хьалъяь латта мышка йолча кердача скважина буруь тоха йолалургья бригада.

Шьоагiа ньаьниа бац из толам. Буруьдеттареша, царех дуккагIбараш цу скважинена буруь тоха доладича дена цига къахьегаш ба. Из котало йоаккхаш буруьдеттареша чIоагIа хало лайра, къаьстта Буровой начальника нов. Тараканова мастера Кузнецова а нош. Цу шинно укх тIехьарча шин бетта шоай дезала юкъе бийса ваьхензар. Дени буйла хьажар уж скважина тоха буруь мишта кIоаргIу, тIаьхенам лоаттабора буруьдеттареша беча болх. Хьинаре къахьегарца белгалъенна а скважина мехкдаьтта кIезж техача зама къахьегама вахте латтa буруьдеттар Тасуханов Эду корта латта смена, буруьдеттарий гIоначаш: Ахмаров Iийса, Тасуханов Шамхан, Кукуев Вахид, монтер Карасаев Султан.

Цу сменаца хьь а лелаеш иштта дика къахьийгар буруьдеттараша Сайхаев Даниабаи, болхо Ахмед, Яибиев Кмом корте латтача сменаша а.

Буруьдеттарий бокъонца бола гIоначий болаш чакхбьалар лаборанташ Сиквенцова Анна, Кузьмина Людмила, Раев Клавдия. Скважинена буруь тоха доладелча дена цхьа моттиг ийсъеннавц цар ях ялнаш зарцаьа хиннa.

Буровой скважина еррига оборудованега дика хьожаш чакхбьалар слесараш Рынков Георгий, Мурдиев Эрудин, кхыбараш.

Е. КОСТОЕВ.

Сурта тIа (аьрдехьара аттехьа) буруьдеттарий гIоначаш И. Ахмаров, болхо Ш. Тасуханов, буруьдеттар В. Кукуев, электрик С. Карасаев, буровой начальник П. Тараканов буруьдеттар Э. Тасуханов. В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Р. А.-Г. ГОЙГОВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАЙ ДОЛА НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Партийни органашка дукхача шерашкен дакха хIама доацаши болх барах а веьча дийнахь дена шоаткъе итт шу дизарца дуьзадения а Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота йой-ла.

Гойгов Iаддал-Хьамида Рустема — КПСС Нохч-ГIалгIай обкома гIишлошъяра отдела заведующена.

Нохч - ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель К. ОЗДОЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1972 шера 30 март.

ПХЕЗЛАГIА ХЕРЖАЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА КХОАЛАГIА СЕССИ ХЬАЕЛЛАРА ХЬАКЪЕХЬА

ПхоаагIа харжача Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета кхоалагIа сесси хьалийнаргья 1972 шера 4 апреле IуйрIйна 10 сахьат даьлча КПСС обкома политически дешара ЦIагIа.

Депутаташ дIаязбергйа 1972 шера 3 апреле IуйрIйна 9 сахьат даьлча дена сайрийна 7 сахьат даллалца Нохч - ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиуме (Комсомольски урамца, 112, 4-гIа этаж, № 104, 105 йола цIа), 1972 шера 4 апреле — КПСС обкома политически дешара ЦIагIа IуйрIйна 8 сахьат даьлча дена.

ХАНАЛ ХЬААЛХА БУВЛАРАШ

Советски Социалистически Республикий Союза 50 шу дузача дена сийдена накъабехара тIейна деккараш толамца кхоачашду А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхлоахача завода технологаша. Товарни продукци арахецара укх шера хьалхарча квартала план 28 марта кхоачашъяьй цар. Планал совгIа арахийцай итташ эзараш сомий мехьа продукци. Социалистически яхье хьалха латт В. А. Николенко, А. М. Руднев, В. П. Прокофьев корте латтача установкий коллективаш. Цар кхаь бетта задани 26 марта кхоачашъяьй.

В. ДОЛГИХ, тха штате йоаца корр.

• • •

Пятилетка шоллагIча шера Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода дукххача установкий цехий коллективаша дог гIоволаха къахьегама толамаш лоах укх шера. Хьинаре къахьегарца белгалъьяннай цига Н. Н. Воликов корте латтача № 43-3 йолча установка коллективи П. И. Румянцева кулгалдеча кхоалагIча цеха коллективи. Мехкдаьтта продукци арахецара кхаь бетта задани ханал 6 ди хьалха кхоачашъяьй цар. Планал совгIа дукха продукци арахийцай. Иштта дика къахьегаш ба им. Пугачеви Колесникови корте латтача установкий цехен технологаш. Квартала задани 27 марта кхоачашъяьй цар.

Р. ГОНЧАРОВА, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода планови отдела экономист.

• • •

Къаьстта хьинар айденна къахьег укх шера Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене СМУ-1 гIишлошъяраша. ГенподрядагIа гIишлой балхаш дара хьалхарча квартала задани 30 марта 100,5 процент кхоачашйир, хIаьта шоай ницца гIишлой балхаш дара задани 104 процент кхоачашйир цар. Наха чубаха цIеношъ хьалларе кхаь бетта задани 105 процент кхоачаш а еш укх шера эксплуатаце дIаденнад Грознерча 4-ча микрорайонера 129 квартир йола цIа, Дегестане 50 моттиг йола общежити.

Уж толамаш доахача белгалъьнна дика къахьийгад СССР профсоюзий XV съезда делегат Цечоев Ийалкъий Iаддал-Хьамид корте латтача монтажни бригада, Аристов Василий Сергеевич, Бимурзаев Виктор Саидович, Гончаренко Василий Георгиевич корте латтача малярий, плотникий, штукатурий бригадаша. Юкъера дарьхIача шоай сменин нормаш 125—130 процент кхоачашъю царех хIаране.

А. БАЗОРКИН, Нохч - ГIалгIай гIишлошъеча управление СМУ-1 парторгани-заце секретарь.

• • •

Массаза а сенна В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода махкашта юкъе ньоржача яхье хьалхара моттиг дела хьайоагIа Хеджиев Наиба Султана кулгалдеча цхьоалагIча цеха коллективо. Мехкдаьтта продукци арахецара хьалхарча квартала план 28 марта кхоачашъяьй цо, планал совгIа арахийцай продукци. Цу цеха установкашта юкъе белгалъьяьннa дика къахьегаш и. Ю. Оксамов, Н. Ткачев, Л. Ахмадов корте латтача установкий коллективаш. Цар кхаь бетта задани 23—24 марта кхоачашъяьй.

Л. ФОМЕНКО, В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода планови отдела экономист.

• • •

Пятилетка шоллагIча шера хьалхара квартал дикача къахьегама толамашца чакхъьяккхай Грозненски химически комбината коллективо, товарни продукце арахецара кхаь бетта задани ханал шин ди хьалха кхоачашъяьй цо, планал совгIа арахийцар итташ эзараш сомий мехьа полиэтилен, фенол, кхыйола продукци. Уж толамаш доахача къаьстта дика къахьийгад Козлов Юрий Павлович, Чингарнев Хьусена Зайнди, Кальной Виктор Григорьевич корте латтача феноли полиэтилени арахецача цехий коллективаша. Цар шоай заданеш 25—26 марта кхоачашъяьй

А. РОМАНОВА, тха штате йоаца корр.

ТЕРКАМ ТIАБАХИЙТА

15 апреле хургIолча Еррига союзни ленински субботника кийчо еш ба Грозненски района кхоалагIча бIаьцадаарий совхоза къахьегамхой.

Субботника кийчо яра еш дуцаш 29 марте совхоза парткома заседани хилар. Цига белгалдир субботнике малагIа, мича, масса сахьате балхаш дергда. Баьцадараш, сом, хьайбаш, хоа тIара оалхазараш леладечар, механизаторий, конторера болхлой къахьегама оьсарле лаккхъяра моральни стимулаш белгалъяьй.

Клашка, сомий бошмашка, теплицашка, фермашка, совхоза отделеней конторашта гонахьара территори цIенъеш воргI сахьата болх бергба бохкама берригача къахьегамхоша. ХIара шин сахьат масса дала субботнике болх мишта лела, коллективашта юкъе ньоржача яхье хьалха малав хьахьоекхаш «Молния» яха бюллетенеш арахеаргья. Болх чакхбаьлча субботнике лакха хьоекхамаш доахаш къахьийгача бокхлой сийга совхоза, отделеней конторашта хьалхашка цIе байрахкаш айергье.

Бокхка болх бу хIана бахкама еррига производствени объекташка совхоза агитатораши политинформатораши. Еррига союзни ленински субботник мел лоархIаме мероприяти я, из мероприяти толамца чакхъяккхара мишта кийчо е еза дуиц цар совхоза къахьегамхошка.

Субботнике къахьийга даьхха кхо эзар сом гаргга ахча ийслагIча пятилетка фонде дIачулургда совхоза къахьегамхоша.

А. ОСЕЦКИЙ, Грозненски района бIаьцадаарий кхоалагIча совхоза парткома секретарь.

КВАРТАЛА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА!

Октябрьски буруьтохара балхий управлене дика болх беш я буруьдетта мастер Соломатин Дмитрий Иванович корта латта бригада. № 223 йолча скважинена 5 эзар метр буруь тоха дезаш я из. ХIанзлекьа квартала план тIехкхоачаш а я, апрель бетта чотагIа иттах метр буруь тахад цо. Белгалбаьнна дика къахьегаш ба цига буруьдеттараш им. Кругляков, Истратов, Анушин, кхы дуккха бараш а.

• • •

Пятилетка шоллагIча шера план ханал хьалха кхоачаш а еш СССР 50 шу дузача дена къахьегама совгIат кийчдара шерра социалистически яхь йоаржаяй Октябрьски революце орден йолча «Старогрознефть» НГДУ районни инженерно - технологически службай коллективаша. Цу яхье хьалха латт ийлагIча РИТС-а коллектив. Шин бетта планал совгIа цо даьккхад 4511 тонн «аьржа дошув» 634 эзар кубически метр газ. Март бетта хьалхарча ах бетта задани а дикка тIехкхоачашъяьй мехкдаьттахоша. Сошна март бетта дийнахьи буси доаккхаш хиннача 23 процент дуккагIа мехкдаьтта доакка цо укх бетта.

Хьинаре къахьегарца бригадашна я цига мастераш Г. М. Машутин, А. В. Алексеев, В. К. Онищенко, В. А. Огонян корта латта бригадаш.

[illegible]

СССР хьаяь 50 шу дизарга

ОБЩЕСТВО ДЕГІАЙОАЛАЕЧАРА ИНТЕЛЛИГЕНЦЕ ЛОАРХІАМ

НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕ—СОВЕТСКИ ХАЛКЪИЙ ВАРТТАЙНАЧА ДЕЗАЛЕ

ШИЙ 50 шу дизар Советски Союзо белгалдоккхуш мехкан экономикин культуран чІоаггІа тоалуча, коммунизма материально-технически базе хьаярта Іедача новкъа гІолла сихха дІадьаладаккха уза хьаьвоиша.

Хьалха капитализмо дІакъайла воттадь къахьегача нехе доькъий низеш мукъадьхад Октябрьски революцо, творчески энтузиазме сийг летабьаб цар дегашка, шерра паргІато еннай масса тайпарча гІулакхашка цар шоай кхетами талантащи цьагьокхара. Советски нахо се цу кходеш къамьегарх дунен общественни культурни прогресса керте этта йодо сийланьйакхка пачхакъалкхе хьаь йолаш даьь, йоазув-дешар цу вовш, хьулаш юкъаш хинначе Россе.

Керда общество хьалъар Іилмеи коммунизмане лерд алларша массеза а дийзад къахьегамхой кхетам оалангара деиа кердаберацаш. Керда юкъера адамий гІулакхий массе тайпарча дешаршка лакхе квалификаци йолаш боле специалисташ хьалхебарцо. Ф. Энгельса хадаьд, «болхлой класс мукъавеккхара... лораш, инженераш, химикаш, агрономаш, кхьбола специалисташ эшартба, хІана аьлча даш доле къамьел политически машена маттал, эрригача общественни производствена а доал до доалараш да, хІьта укхаза вІаллаь а эшаргдаь дІакхий дешаш. йоахкий знанеш эшаргьяь (К. Маркс, Ф. Энгельс, соч. гулдам, т. 22, оагІ. 432). Хоаш да, специалистий кадраш кийчъяр гІа В. И. Ленина мел чІоагІа терхалліеш хиннад.

Коммунистически партен хьалхахьа ІІаькхача хено турпал гІулакхаш йоахкаер, цар тІагІоертта къахьегар бахьан долаш из дехар хьоечадар. Хьалха хинна белхлой шаддой, знамой лакха дешаш кара а ерзаь, Іилманхой, инженераш, дешаршой, лорец, эртисташ, Советски Эскера командиреш а дина дІаьттоб.

Материальни производство дегІайоалаера эшареши. Іилмац бокъоница боле производительни низ баро, производственни йоаца сфера йоккхе яро, общественни ахара хьайкъалца беча боле лоархІам лакхбаларо интеллигенци сихха йоккхе я хулийт, общество дегІаухаче боккха низ биь из дІа е оттаю.

Эггара тІехьарча Іаьача нехка Ерригсоюзни перепиксащта юкъерча 11 шера йистаьлча лаккхара образовани йолаш боле специалисташ Советски Союзе 3,8 миллион сагагара 8,3 миллион сагига кхоачеш, е 2,2-за дукхагІа эйгнаб. ХІана хьалкъалца къахьегаш 30 миллион соагІа болхло ва мехка, цу даьькъе дипломированни специалист — 16,8 миллион саг.

Алхха дІаяхача пятилетка дешара заведенеща калмъе бокъема кийчваьь лаккхера юкъера образовани йолаш воле вор[illegible] миллион соагІа специалист. хІьта Іилма техникаман дешарен институташкара Іилман болхлой 930 эзар сагара дІахоьчаб. Вай общества культуре дукхагІа якх ма ду. Іилмаи техникан процесс сиергІа ма лел дукхагІа лакху советски калкъа хьалкхашка латта доккхий декхараш кхоачешдара дакъера интеллигенца лоархІам.

Советски интеллигенца белгалагІа йолча оагІоек цей — дуккхача къамах патташ из хилар. 1922 шера Советски Союз хьаьнмаро дакх алтуш баьникьб вай йокьца мехка дерригча халкъаш дегІа дехкара. Социализм хьальача юкъагІа хьа а хинад, чІоагІ а денад СССР калкъий бокьехцца доле доттагІал. Советски республикай политически бокъонеш цьатара кулга чІоагІдьад уж экономически дегІоахара боваем кийсбарца. Союзни автономни республикашка экономика дегІайоалаеро, Іилман къамий культуран дегІахуаеаш доаача даккийча толамаша ,вежаршке дехча халкъашта юкъе заддачьа бухаьм хилар новкъостал дейд къамий интеллигенца кадраш эрригача союзни автономни республикашка дукхагІа хилара.

Берригача мехкаца цхьана вий культура лахкьай социалистически Нохч-ГІалгІайчено а. Социализмо образовани просвещение еннай нохч-гІалгІай халкъа, боьам боацаш чІрагІа лакх а дейд, дІахкий а дейд цун духовни тІехар.

Тахьнера Нохч-ГІалгІайче — из а чІоаггІа дегІаена промышленни юртбоахаман производство, дегІаена фермерагІа къамий чулоацамагІа социалистически культура а йолаш йола республика. Шин ІІаьн ах ІІаьн эзар бер деша дегІа общеобразовательни школашка, лаккхарча дешара заведенешка дешаш 13 эзар соагІа студент ва, техникумашка дешаш — 15 эзар гаргга. Профессин Іомае цьатарра боккъонаш а дерригена къамех болча вижалий. Нохчийн гІалгІайн 160 эзар бер да школашка дешаш, республикерча вузашкеи техникумашкеи инженерий, педагогий, фельдшерий, агрономий, статистикий, товароведий профессеш Іомаеш ба нохчашен гІалгІашкен боле воккІ эзар гаргга кегий наха лахкерийн.

Къамех йола кадраш кийчъяра гІулакхе республике ІІоанг-дукхе тІехьайнка хилар гаркал а дейд, СССР лаккхерчи юкъарча специальни образованех Министерства хІара шера торо кулийт республике массаза дахача къамех боле нех конкурс йоацаш РСФСР дукхача вузашка деша хьовоаба. Укх тІехьарча итт шера цу тарпе пайда а эцаш, вузашка гаргаба дешар балаб 1190 [illegible] гІалгІайн.

Интеллигенцеи кадраш, [illegible] къамий интеллигенца кадраш а, сихха дукха хьахул Нохч-ГІалгІай АССР-е. 1941 шера лаккхерча юкъерча специальни образовани йолаш йола специалисташ 7,1 эзар бер мара бацар, хІанте хІана 50,2 эзар саг ва. Алхха укх тІехьарча 10 шера шозза дукхагІа хиннай республика халкъа боахама балкъ боле специалисташ.

Къаьстта сиха тамлагІа дукха хул къамий интеллигенцаь кадраш. Нагахьа санна 1958 шу доладенача юкъа республика халкъа боахама массай упдоза дохоча къамий лаккхера образовани йолаш 142 специалисти юкъера специальни образовани йолаш 339 саги мара дайнабеце, 1971 шу доладенча юкъе болх беш бар лаккхера образовани йолаш 2550 нохчийн 1009 гІалгІай, юкъера специальни образовани йолаш 3434 нохчий 1037 гІалгІай. Цо хьахьокх къамий интеллигенци 13 шера 14,7-за йоккхагІа хинна хилар.

Къамий интеллигенци чІоаггІа йоккха хилари дегІахара — Коммунистически парте ленински къамий политика чакхъяхарах хьакхилар, мехкарча вежараша долча дерригача къамий культураш шоайла вІаши заддачьа ІІаьхий хулаш хилар. Мехкарча дукхача вузашка уж дакха баьннараш республикерча школашка болх бе, нохч-гІалгІай бераша хьоьха а кхетам бале а хьалабу.

Республика цалкъа боахама специалисташ кийчбу лаккхерча дешера цхьан заведене, 12 техникумой училищан. Укх тІехьарча 10 шера лаккхера квалификаци йолаш боле 11 эзар соагІа специалисти юкъера образовани хьаьза тайп-тайпара говзалаш йола 20 эзар гаргга специалисти кийчваьь цар.

ТІа-тІа дукхагІа хул деша богІа студенташ. Грозненски мехкадьатте техникумера студенташ 10 шера 1,8-за дукхагІа хиннаб, учета механизаца техникуме — 2,4-за, медицински училище — 3,4-за, кооперативни техникуме — 5-за.

Цу шерашка керда специальносташ юкъайоалаьй дешара заведенешка. Специалисташ кийчбе болабьаб латтагІера пайдане ІІамьи кха моттиган вахарен тахкарех геофизически методашта, цІи ахара дукьахарча техникахи кхерамзлехи, мехкадьатта промыслови хиврья. Учета механизаце техникаш, счетни машинашта ремонт я механикш, фармацевташ, фельдшераш-лаборантеш, кхьбола специалисташ кийчбу юкъерча специальни дешара заведенешка.

Цу шерашка йоаштІоиндаьнад Грозненски мехкадьатта институте нертерча, органически, мехкадьатта химически синтеза технологи, горни промышленносте автоматизаци комплексни механизаци химико - технологически промышленносте производственни процессашта автоматизаци яра, гидрогеологен инженерий геологен специалисташ, дьалха [illegible] Нохч-ГІалгІай пачхакъалкхен педагогически институте лакхеча квалификаци йола «английски, немецки, французски мотт дььоха преподавателаш кийчбелга.

Ленински къамий политика чакхъяхара парте йоахко бага де 1972 шера 1 январе Нохч-ГІалгІай пачхакъалкхен университет хьелляр.

Кагирхошта идеташ балара, хадкъе боахама тайп-тайпарча декъашта специалисташ кийчбара дьалхе лаккхарча дешаро заведенешкий лоархІам мах ба хергзоацаш боккха ба. Цига вай кагирхоша знанеш эц, марксистско-ленински мировоззрени кердаю Іомаю.

ХІанзарча [illegible] интеллигенце лоархІам дийша лелалу коммунизма материально - технически базе хьаярен керда тайпа саг тьалаечоаран дакъе. Цудулаь тІерган чІоаггІагІа тІабоьйт специалисташ кийчбара.

Студентий Ерригсоюзни слете къамехь даи нов. Л. И. Брежнева лынгад, тахьнера советски специалист — из ва марксистско-ленински [illegible] кердаш дика Іомаь, партен хахкьон парзІа политически гІулакхаш шьера гуш, [illegible] гонахьа шай [illegible] шера кхедоеш [illegible] саг.

[illegible] советски специалист ва [illegible] опыта мах [illegible] юкъара гулангагІа [illegible] дукхагІа, шай гІулакхаш [illegible] практически [illegible] [illegible] оргенизаци.

Цуя соагІа хІанзара специалист — из [illegible] лакха культурни шера кхетами боле воле саг.

Тахьнерча дено дІадехараша ма хьяра боле специалисташ кийчбеш кхетабен базеш хилара лаккхерчи юкъерча специальни дешара заведенешта хьалхашка доалар оттаду — вузийи техникумийи берригача дешара-кхетама балх дикагІа вІаштІехьабаккха, профессорско - преподавательски состава, партийни, комсомольски, профсоюзни организацей болх тоабе.

Кердача пятилеткан [illegible] уйла тІайоашйтаргьа [illegible] алин къахьегамах кадраш кийчъяре. КПСС XXIV съезда Директиваша оттадьд 1971—1975 шерашка мехка лаккхарча юкъерча образовани йолаш 9 миллион гаргга специалисташ кийчбе. Нохч-ГІалгІай АССР-е дийша а бьнна доахецие боле специалисташ 26,7 эзар саг кургаа. Къаьстта уйла тІайоахийтарга Іилман техникан кердача лостамагІа боаь, производствен гІулакхаш дача сферан сихха дегІаузача декъохта специалисташ кийчбара.

КПСС XXIV съезда исторически решенеша вай специалисташта цьалхашка керда шерра перспективаш хьелл творчески къахьегарь. Коммунистически парта йоакха мах бу коммунизм хьалъяра гІулакхе юкъе цар лоацача дакъа, массаза а хьаллеттаду цар не юкъе кердадер лахарен упнашІемача вишцистини гІулакхаш. Парта XXIV съезда мишь шоай оагІонгахьера шоай дуйхацІам доле гІулакх лоархІаш съезда исторически решенеш кхоачашъяра шоай дерригa низаш дІателлам ба советски специалисташ.

Р. ТИМОШЕНКО,
КПСС Нохч-ГІалгІай обкома Іилман дешара заведенейи отдела заведующий.

ХЬИНАР АЙДЕНИНА

[illegible] интернациональни а тха участкие коллектива. Укхаза [illegible] гам ба тайп-тайпарча къамий белхал. [illegible] балхи [illegible] «СССР хьаяь 50 шу дизара кийчо яра» бола КПСС ЦК Сообщам. Цу исторически лоархІам болча документо дегаш ураттадаь къахьегаш да тха.

Тха участке кийчъш йоккхабелочи основанеш. Уж эш буровой установкашта вІал оттае. Цох а хоа уж кийчъера гІулакх мел беккхоа кхоане да. Кхы цар кІоаргагІа лоархІам болаш яц участка болхлоша кийчъеш йола 3 кубически метрагара 1 эзар кубически метрага кхаччалца объем йола тайп-тайпара емкостеш, автоцистернаш. Цар чу йоттаргья мехкадьатта продукташ. Цуя соагІа диратор, барбатор, кхета кхьбола стандартни йоаца продукци а яхец.

Уж балхаш цІена, сиха хургдолаш де деза, тІехьагІа царел пайда эйбеш болча мехкадьаттахоштех Ерригсоюзни вІашагІа хьовзам хургбоацаш.

Сийлахь - воккха баьча, В. И. Ленин ваьча денаш СССР 50 шу дузача цІейнаш сийна 15 апреле Ерригсоюзни коммунистически субботнике цаІ саика йоррагаш яра а баьнка вІаьша сомий ньхха балхаш де доаш лелад участка болхлоша. Цу дизача гІулакхий хьалхие коммунистанка а.

Йоаккха йоацача тха участке гІонна бола болхлойи гІулакхера нахи боацаш 12 саг чуоагІа сварщикий, 16 саг чуоагІа шотельщикий шин бригада а кхахьегаш. Царел хургьадо оттабиь шоаь балха опыта организаторски чулакча болаш бола коммунисташ. Йоалла вІеца бувеш белал производствени гІулакхаш лелаху цу бригадашка. Цар кхочашдар дика гІулакх да. Цудукьа нагахьа санна лохкендашца ма бакц бЇча де вІашагІа дукха хьахьа на йоа сварочни оборудовани. Шоай арматурагІа кхочаш кулийтаргбоацаш боацача металщиканта шорагІ бе бола вІаьйт сварщиканта.

Участка коллективо [illegible] Т[illegible]агІа бола цертат мара [illegible] Цхьабакъда, дІахо йодача хьа завода къахха йоттарган шоай хана бенаш боача участка металлкхаланто сварщикантий кхоначар кхоадаш.

Кердачча заводе а цхьаккха бола йоха шоай цІерам дІахеакаш ших ба участка. Царах ва электросварщик Х.-А. Габоров. Сенаш нормаш 150 процент кхочашъе цо, цун цІи заводо Сийлен кинишка тІа дІаяздьяй. Цуне тІа бІа бола бу сварщикаш Я. Гришин, Г. Бондаренко, Д. Мамонова. Цхьабакъда, участка болхлоша шоашта йокъе а хьалсаргІа лоархІам ба Букин Виктор — электросварщикий бригадир. Ленински Юбилейни медали СССР мехкадьатта промышленносте Министерствас «Социалистически яхьа отличник» яха нахака тІа йоагІаю значок еннай бухка, завода Сийлен кинишка тІа дІаяздьяй цун цІи.

Л. ХАМИЕВ,
Грозненски ремонтни - механически завода металлосварочни участки начальник.

ХЬАЖКІАШ ЛЕЛАЕР

ДУККХАЧА хена доле, хьажка болх беш хьаноагІйча, хІанта шин нахара ник инга соцабьче сага шин-шин кха хул кхымарие юкъе белгалдаь. Са дукхагІа тІалетташ, хало тІакхаьчача оарцагІ-валц новкъост сакна хет йарие из лаьтта чІоагІлг.

«Назрановский» совхоьрча механизатора Мальсагов Османа а кхь цу тайпара кха. Из уйл Аьттеюртарча фермана юхе гІолла Сийнача Кхерийга бодача наькъ йисте. Йоккха таигІе а техе цІаьяхта цхьан метте сецача фойда тара да из. Цу таигІеш тІа гІолла урагІ а ух тракторош, юха чу а ух.

ВоркІазза хьувкъам кхебаьб цу тІа Османа. Цул тІакьагІа къаьстар из цох. Вахьан эрригача республикана довзаш да. Цхьа юкъ яра хьажкІаш тІехьашка тетташ. Мичахьара дера а хац (хІанз цун дуктІеваларах бала пайда а бац) цу хьажкІел дикагІа хьувкъаш а хІьта дукхагІа пайда луш а куль тураш й авика хабар арадаьлар. Уйла ца еш цхьанне багар даьккхача цу леше хьажкІий па доагІаш сий дождадир. Из яр Осман гІалхха уж хьажкІаш кхеяра технологех кийтта, хІьта цун къайлеяш гучаяьнка, тайп-тайпара фу верже из волавенка ха. 50—60 центнер фуальъаха хьажкІаш гектара тІара чуйцача а тоьаш хилла цуна.

Ший болх кІоарга ховш вола саг къовсаме вола цу бахьан лерц хІама ала вена цуна. Ший болх ца ховчо, ца бовзачо — Іа кхар дерга яхаш ковта лестаду шийга «указанеш» телачунга. Осман вай къайнача тайпара ший гІулакхах кхеташ а бакъдар хьалтІадалийта моллагІчунца къовсаме вала яиз болаш а вар цу хана. ХІанз дІадаьнна хІамаш да уж, дийцадер аьна дукха пайда а баргбоацаш. ХІана аьлча тахан а цу хана Іоаь опыт, говзал юцца а юха кердаяккха а еза. Цу хьакъе Османа Іоаь опыт кІоарга я.

...Квадратно - гнездовой хьасане мара хьажкІий фийг лаьттагІа болла йиш яц, — яхаш из гІулакх чІоагІа гІоттадаь, айдаьлача хаина пунктирни хьасане хьажкІаш хІае сеялкаш кхай тІа дьахар Османа.

Берригачa мехка хезаар Османа цІи. ХьажкІаш кхеерий Ерригсоюзни социалистически яхье хьалха латташ а вар. Цудукхьа кулгалхой дукха лоархІабацар цунна духьал бовла а сеялкаш сонас а. Дукьале йича а хІама хургдоацаш дар. Ше яххача тайпара кха дІадийра Османа.

Кхычахь квадраташ бІаргаейначча наха цул кха юха гІолла тІехьбелаш оалар: «хІама яргьиц укхазар, кхотІа а вина йоягьа». ХІьта а бокъонца вола ахархо сабаре, сатоха ховш. кІорнгаш гуйранга кхачача мара дагар ца е Іеме хул. Османа а сийдийттар цу бегвоахача хабарашта.

Юхера а массеза воагІа, дигІа, баркагІа лайна дІаяхтар Османа кха. Районе цхьан саго чуйназар йо цу шера ший кхай тІара боле хьувкъам мух. Хьайбаша йоа йо дуаргдола гІал. 80 центнерал соагІа фуальъаха хьажкІаш шар цун хІара тоттаьб.

— Квадраташта дукьал ва хьо? — хетт из цунга.

— Са лаьтта квадраташ атта хулаш дац, — аьлар Османа. УрагІенаш, мухалерш йолаш ла. Квадратеха со дукьал вей. ХІьта а хІара кха шин-шин бештмонаш йолаш хул. Царга хьажна вІаштІехьдаккха деза аларкоча пунях ду Іунал а.

— Сона хет, — луш по дІаяо, квадраташа са лаьтта бизе мухь тІабахкийтош аьнна. ДІауйлаел 70 сантиметр пхьаьнена шоллагІьяр гаьна йолаш хьажкІаш дІаюв вай. ХІара бІин чу 4—5 фийг а божебеш. Юкхара а хьатІайоал 1—3 хьажкІий чокхо лордилг. Лаьтта со хьаька хиларца оасара баьцаш сиха лакхъяла йолалу. Цунга хьежжа махкаш, культивматораш, кхьйола механизмаш хехка ма езий. Селла дукха хехкача цар оасара бьяпаш тела яра урсаш хьажкІай гІадамах ца хьоккхалелча а мина доал. Цудукхьа цхьадола бІенаш цхьа хьажкІа агІаш а вІалла ца агІаш а хул. Дукха лаьтта даьсса уллийс. ДукхагІа дале 25—30 эзар гІадам мара дІаеІийсац гектар лаьтта.

Нагахьа санна мугІарашта юкъера юкъ 40—50 сантиметр кхаччалца гот а яь хІара метр дІоахалла 8—9 фийг а божийташ хьажкІаш дІайийна кхача тайпара хул сурт. Квадраташ карех хьее йиш я, урагІа, нхорагІа, хула махкаш а дахьа культиваторашца кха нийсдича. Опытан гучадьнад тоюш: цу хьесапе хьажкІаш дІаер а хІьта деш дола Іунал а вІаштІехьдаьккхача, хІара метр дІоахал тІа тешшаме 3—4 гІадам дІагІийсилта. ХІьта цхьаькха а да белгалдаккха дезаш: 40—45 сантиметр мугІараш юхе хилча хьажкІий лордаш вІашдукхьа а итте оасара баьцашта селла чІоагІа эшаш йоаз маьлха вІашараш сихагІа дІакхоал. Оасара баьций «садукъ», хьажкІаша паргІата садоаххх. ТІакха 70 сантиметр мугІараш шоайла таьна хилча хІажкІий лордаш дІа-хьа а ца кхоачаш гуйранга дІакхоач, аттІа а деш лаьттара гІоалал дІауво маьлхо, оасара баьцашта паргІато лу.

— Укх шера мишта дІае лерзІа хьажкІаш.

— Цу айса дувцача хьесапе юаргьь, — йоах Османа тешшаме. Новкъа да цунна ший кха зиба ахевза лиса. Из шийта юлахкоячаргдолга Іана юкъе мара хайкзар цуна. Иштта дутаргдацар по из. Цу тІа дІадахача шера «стердийг» фуь йола хьажкІаш а кхайвий цу кхай тІа.

Мацаш хургда — зовІ хьажкІаш [illegible] тІа гІолла йоа-чу? — хетт из Османага.

— Ас чІоагІа уйла яй цу дешашта. — йоах цо. Кулг тасса йоаь балаш а дар со, сона дезац кхычар [illegible] а баххаль а мулгеш хийтта [illegible]. ХІьта а вац [illegible] сай оалаш [illegible] Нагахьа санна со кхьйча участок кха а нийса дІамахаждаларе а из дегадоалларгдар сона. Дош кхоачаш ца дулуш висача дакха баьхан а хургдац: «Сай кха оаш хьаденна далар...» — йоаш. Уж барьйайтш сона дезац.

—ХьажкІаш хиннача хьажкІий е йиш ца шоллагІча шера. Из бакъда, — аьлар цо, — хІьта а дегІа лархІаш дІадахача шера цу кхай тІа кхеь ворхІ-ворхІ центнер хьажкІаш. ЦІогарг хьакхь дІайийча а хургьяр уж-м... Цу хьувкъамо дукха хьоашал йихьаьиц лаьттара.

Ше яь кийчо юш Османа:

— Лаьтта аха дукха хе оаш. ДІадуа фу ций ча да — «Одесская, 10» яха хьажкІаш. Тахкка кийча йола дукха хе я. Цу тІа Іалам а тхогахьа хила мегаш ла. Іа бирса хиннадала а лаьтта тІоахьлал дузадаь дІадахар из.

— 80 центнер фуальъаха хьажкІаш гектара тІара чу ца ийцача-м аз «тур ботта» е долгаргдац, — йоах цІи хезача хьажкІаш лелаерхочо. — ТоьаргбІий сай 180 гектар лаьттара хьаьл хьувкъам чубеча?

— Хьай дешаех селла дог тешар сенна чІоагІду Іа?

— Опытеца, — йоах Османа, — хьиннарца, лаьтта низ бовзарца, хьалхашка оттадаьча декхарех кІоаргга кхетарца, йоах коммуниста. — Сона эхь хетаргда айса из дош кхоачаш ца дой. Дукха ха йоацаш республикерча хьажкІаш лелаерий хиннача совещане аз яь чІоагІо е из.

— ХІьта а, — аьлар цо, — хьалха сога хиннача техникех дукха хІама йиеш. Со теш совещане волча хана республика «Сельхозтехника» объединене начальника нов. Авнесова сайна лургьяй дьяна 8 мугІ бола сеялка, 9 прополочни боронка, окрушник укх деношка хьахкоачарга аьина.

...Лаьх, шалалах мугьадаьнад Назарера даьтташ. Сихаенна маьлха йІоахал чуоаьй да уж укх деношка. Сийлача сигаленех Іоххха а денна оалхазараца лекха зовне ашараш эшаьй низ болча тракторий мотораша. ХьаргІа тхьам мо маьлхо кьег тракторан ноахаро хІалтІадоьда Османа кхай тІара хьаьна лаьтта. Шийх йоахьенна трактор соца а яь сахам тІа гІолла дІа-хьа ухаш воих трактористаша муя мишта хьо хьежаш лел из. Трактористашта хов шоаш гІалат дича Османа аьра кьамьаь бозаме хургдоацилта.

М. ЗАЙГИЕВ.

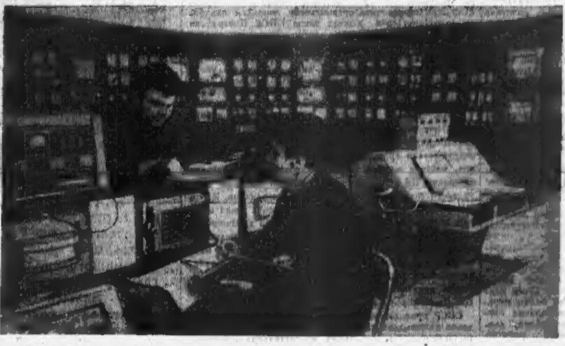

КУЙБЫШЕВСКИ ОБЛАСТЬ. Проектни низага кхаьчай Новокуйбышевски мехкадьаттехимически комбината № 3 йола газофракционирующа установка. СССР хьаяь 50 шу дизара яха йоаггІача тайпара накъалдар дуьй социалистически яхь а йолаь, установка коллектива ца вІашмІехьаьннад йиллача хенал бутт хьалхагІа. цу тайпара по кха тІа а бІаьш эзараш сом мехо товарни продукци еннай пачхьалкхана. Уж шоашта хоха цун вІаштІехьаьннад эррига колдентий квалификаце лакха йоаш хилларх.

Сурта тІа: установка [illegible] ча болхлоех цаІ аппаратчик А. М. Ужекин (аьрдехьа) бІаьригІоаь аппаратчик Б. Г. Дерябинам.

А. БРЯНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

КХЕРАМЗЛЕН ТЕХНИКА ТОАЕННАЙ

Отапова тІа оатталаш хьекхача наха царех хьакъесташ дола шолхаш кулгаща хьалехьадаш дІадаха деза хулар. Капитальни ремонт еча цеха мастера Климепко Геннадо револьверни станока тІа оатталаш хьекхаш тоеча хаза царех шолхаш хьакъестаду приспособлени вІашагІъеллар. Из кердадар балха юкъедоаладар баьнан долаш балха хьалаша кхерамзлен техникен тоаеннай, балха ха кхае.

Л. ТРОФИМОВА,
«Чечнингетстройтранс» автотранспортни объединене ресурснотехнической балхе йола инженер.

ТОАЕ ЛЕКЦИОННИ ПРОПАГАНДА

Укх деношка КПСС обкома политпросе ЦІагІа «Знание» яхача общества Нохч-ГІалгІай организаце отчетно-хоржамий VII конференци хилар.

Республика лектораша отчетни юкъагІа баьча балхах доклад йир «Знание» общества Нохч-ГІалгІай организаце правлене председатела **Р. П. Дулерайно.**

— Отчетни юкъагІа тха организаце баьча берригача балха кулоаными лостама эргабаьнка тоабеш йола лоархІаме событеш ер «Владимир Ильич Ленин ваь бІаь шу дизара кийчо яра» баь Сощам, иштта КПСС ЦК Пленумий сощамаш парте XXIV съезда решенеш — йоах докладчико.

Партийни органий кулгалла надалаш шоай болх тоабеш хиннай «Знание» общества республиканскей, городний районний организацей. Цар тІагІертта къовсам лоттабьаь лекционни пропаганда шерагІа йоаржаяра, цул йдейни а Іилман-методически а боарам лакбара, организацей гІулакхашта юкъе общественни хьисапе боле вІаштІехьбоаккхилта шерагІа юкъедоаладара.

Цу гІулакхо йиш хилийтар общества балха вах дукхагІа юкъе-оаа. Отчетни юкъагІа 1567 саг тІа а кхийтта, хІанз итт эзар гаргга лектор ва республике. Цар шин шера 11065 лекци йийшай 1968—1969 шерашка йийшачул 5220 лекци дукхагІа.

Дика дукхагІа а укх тІехьарча хана Маркса, Энгельса, Ленина идейно-теоретически тІехьален пропаганда яра, вІаши духьал латтача шин социальни система къовсама хетаь, социалистически содружества, дунен коммунистически болхлойи болама бертни цхьоагІоь чІоагІъяра парте лоттабеча къовсамех лаьпа лекцеш. Экономически проблемашта, социально политически, Іилман-технически, естественно-Іилман знанешта пропаганда яра еа лекцей тематика шеръяннай.

Общества идеологически балха, формаш тайп-тайпара хулаш йогІа. Город Грозне, Наурски, Шелковской, Гудермесски, МалгІобика районашка хІанз шерра юкъедоаладаь Ленински ераш, тематически сайренаш, Іилман-теоретически конференцеш, дегалъара журналаш, хаттарийн жоппийн сайренаш, доттагІала цІейш, къахьегамхой парте ветеранашта, производства новаторашта, къахьегамен тІемен турпалашца вІашагІкхетараш чакхдоахилга. Цхьайолча городской районний организацешка пропаганда яра кеоттера форма а хиина дІаяттай «КПСС XXIV съезда решенеш кхочашъергьа», «Керда пятилетка — коммунизм хьалъяра лоархІаме эталехачь» дешагІа деш дола общественно-политически чтенеш ента.

Политически Іилманен знанешта пропаганда яра халкъа университетий лоархІам айбеннаб, цар Іилман-методически организацешка балха боарам лакхбенаб. «Знание» дерригача йоакъой лекторашта 955 семинар яьй цар.

Дика тоабаьй шоай болх Ленински, Заводской, Старопромысловски, Шелковской, Наурски, Гудермесски организацеша.

«Знание» общества Нохч-ГІалгІай организаце болх цхьайолча декъе тоабенна бале а кхы дукха де дезаш я из лекционни пропаганда шерьяра, цуь тематически лостам тоабяра.

КПСС XXIV съезда решенеш материалашкен дегІайовлаь йола коммунизм хьалъяра лоархІаме керди теоретически положенеш кІоарга дІайованйтарга довлийта сиха вІаштІехьаьккха да. Конференце белгалдаьккхар общественно - политически знанешта пропаганда яра гІулакх Сов. Грозненски Назарен, Ачхой-Мартана районий цхьайолча организацешкe лелара оттадаь хилар.

ХІанз а йоагІача тайпара тІаерзаяьц лекционни пропаганда къахьегамхой пролетарски интернационализма, доттагІала уйлана хьалкхебара, къамаш вІаши гарга доладаран интернационални доттагІала чІоагІдаран вайна новкъьарла еча местничествана духьала.

Цхьайолча организацешка лоархІаме хеташ лелалац естественноІилман Іилман-технически знанеш йоаржаяра гІулакх. Хайра хІама хьадац республике атеистически пропаганда шерьяра, кІезига пропаганда яь советски литературен искусствой дегІахара проблемашта, цу гІулакха творчески интеллигенци дукхагІа юкъеоаьтта Іаламадьлац.

Шекхашта кхоачамбоацараш нийсденнад лекционни пропаганда идейно-Іилман чулоацамга далалча а. Цхьабола лектораш дукха уйла яь оттаь лаьнаш йолаш хилац, мехка чурча а арахьарча а политикан цар карпахьа маІаьн деши къьнаво фактах юкъехувлаци моттигаш хиннай. Методически кхоачамбоацараш хул лекцешка, массе хана теркал бац лалуагІарий общеобразовательни боарам, уж тайп-тайпарча къамех хилари цхьа ца ньина баьцаттеш.

Де мел дезар дьалах республика президиума правлене Назаренски, Сунженски, Грозненски районий организацешца лортІа боах вІаштІехьбаккхара, цудукхьа укхаза хилла-хиннача еш хинназ правлене пленумий президиума заседанешка.

— ХІара шера дукхагІа еш тха районе тайп-тайпарча темех лаьна лекцеш,— аьлар пленео къамьел дача «Малгобекнефть» НГДУ парткома секретара И. А. Буссен. — Нагахь санна 1970 шера 2600 лекци йийша вел дІадахача шера из цифра кхо эзарега дІакхачар. Лекционни пропаганда шеръяллар хуязденна дар КПСС XXIV съезда материалашта КПСС ЦК ноябрьски Пленуме решенешта пропаганде яра. Городской организаце къаьстта теркам тІаувийт къахьегамхошта партен Советски правительства арахьарен чурен политика дІайоавийтара, педагогически, правови, Іилман атеизма, тІемпатриотически, хьидолча дешаша.

Районе хІанз шерра балха юкъедоаладаь партийни, советски, профсоюзни кулгалхой нах балача дІа а ухаш царца вІашагІбеттабалар. Хьалхе а оттаьча графикагІа 30—40 кулгалду болхло хул белгалдаьча дийнахь нах балача воахша а утташ беседаш

Й. СОЛОДОВНИКОВА.

МЕРЗА КХАЧА КИЙЧБУ

«Грознефтехимзаводы» объединене № 7 йолча столове болхлошта чІоагІа раьза ба Ленина цІерагІча завода мехкадьатта чакхдоахараш. Цена, лостам болаш я столове. Мерзел чах болаш тайп-тайпара кхача кийчбу укхаза. Наха дикагІа гІулакх дара хьинаре къахьег столове заведующий Л. Зернина, шеф-повара Л. Майаевас, З. Азуевас, Н. Плохкха. Столове болхлошта юкъе къаьстта сий деш я ший гІулакх дика довзаш йола кулинаре мастер повар Провоторова Валентина. Хьалхарча шуне оттабу кхача кийчбу цо.

«СЕРДАЛО»
2-гІа агІо. 1 апрель, 1972 шу.

КХОАНА—ГЕОЛОГА ДИ

САIИДА БРИГАДА ХЬАЛХА Я

«Грознефть» объединене Октябрьски бурувтохара балхий управлене укх шера хьинаре хьакъет Бараев Саlида кулгалдеча буровой бригада коллективо. «Западный Гудермес» яхача майде № 189 йолча нелоец скважинана 5500 метр кlоарга бурув тохаш я из. Советски Союза 50 шу дизара баха из боаттlара наькъабахара яхье баьнача бурувлеттараша шерра пайда ийбу прогрессивни технологех. Силовой режим, алмазни бурув, маркхала химически обработка яр, бурувтохара процесса автоматизаци механизаци яр сайна йола мероприятеш балха юкъе а кхуьлаш болх беш хилара тоьо хилийтар цу бригада бурувтохара сихал лакхъе а социалистически яхье хьалхара моттиг лаца а.

Январа, февраля хланаш тlехкхоачадеш хьалхара [illegible] коллективо 26 эзаре [illegible] цу бетта кийна [illegible] я. Бурувтохара балхий управлене бригадашта [illegible] бетта декхараш [illegible] а дь [illegible] хьалхарча [illegible] сов 60 совгlа метр бурув [illegible] из. 4500 метр [illegible] бурув.

Цу тайпара [illegible] хьалхарча бурувлеттарашта юкъе цlи яккха йовгlа Проничева, [illegible], Тугбаев [illegible] лаьтта [illegible], бурувлеттарий гlоначий Ловова, Цапоева, Кривцова, Магомадова, Дашкаева, кхычар. Шоай декхараш тlехкхоачаш а деш хьаьнала къахьегаш хьакхай цар из болхь.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

ЦАР СИЙ ДУ

Карабулакски бурувтохара балхий управлене хьинаре къахьегаш дукха геологаш - специалисташ ба. Царех ва геологически отдела хьалхаlхойла инженер Зангиев Хасолта Iалаудди. Грозненски мехкдаьтта институт чакх а ийккна из тха управлене балха венавенна шу мара дац. Цхьабакъа цу доалнача хана чу бакъонца специалист хилар хьакъ хаьхадца из. Цудухьа массане лоархl из, сий ду. Бурувтохара балхий управлене партийни организаце секретарела кердар новкъостаца Х. Зангиев. Общественни балха тlа хьинаре дакъа а лоацаш бурувтохара балха опыт йовзийташ бурувлеттаранна кест-кеста хьахаийш ду из. «Бурозник» яхача ницгазета редколлеге члена доахаш дика кхоачашдеш хиларца е вовзаш Iалаудди.

Ишттача специалистех цаI ва управлене керттера геолог Нестеров Анатолий Владимирович. Цо дакъа а лоацаш мехкдаьтта доалла дукха моттиган гучаьхьай, царех я Карабулак—Ачалкхе, Заманкул, Серноводск. Ишта хьинаре дакъалаьцад из Германски Демократически республике мехкдаьтта доалла моттигаш толхача а. Бурувтохара балхий управлене керча беррига бурувлеттаршта, инженерно-технически болхлошта хоза а хетеш цlи йоахк инженера - геолога Лемешко Валентина Алексеевнай. Дукхьаьнха ший болх дlабоалабир из буровойшка лабораторка йолаш. Цу балхах дика лоархlийра Валентина Алексеевна, шийн белхаг1а хьовзам хилийтадар. Лаборантикалла болх беш е Грозненски мехкдаьтта техникума заочни отделене доша яхар из. Хала-м дар болх а беш доаша, дале а шийн специальность кlоаргаг1а йовзара тlаккхача йоа. Лемешкос кхоачаш дир из хийрхlар. Дика'зацита йир диплома. Хlана геологически отделе инженер йолаш болх беш я из. Цо болх беш йола участок массайн а тешаме я, оал цун новкъосташ. Кест-кеста го йиш я Лемешко геологически документаш кийчалеш, структурни карташ деш. Цо заланш тел скважинашкара электрометрически балхаш чекхдахара. Кест - кеста керда буровой хьалье еза моттиг къастеш геьйта яхе ху из. Лоаца аьлча цуч тоала кулгаш яккхоачаш нагаьв участок яц тха управлене.

А. БАКАЛЮК.

СОВНАГIА ЙОЛА ДОЛЖНОСТЬ

ЩЕКИНСКИ ХИМИКИЙ ОПЫТ—ГРОЗНЕ

Ши шу хьалхаг1а грозненски предприятий муьтахьхой т1а белаш совещани хилар парте Нохч-Г1алг1ай обкома. Цига къамаьл хилар щекински эксперимент юкъейоаллара хьакъехьа. Мехкдаьтта чакхдоахеча мехкдаьтта химически промышленность министерствера, къахьегамех алапех дешашта йолча Госкомитетера новкъостава дувцар эксперимента чулоацамах, Грозне из юкъейоаллара г1улакх пайдера д1адолладара т1ехьа.

Парте обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина дувтIаннаьхаш йола цифраш йовзийтар городе предприятешта оалча балхлой дукхалах.

— Щекински опыт тхона шийн пайдана а оашаш а, а хой новкъа,— боахар цар. — Хьадувла хьаькам кхургла вай уйла еш, лехаш. Парте обкома массаь в оаг1ув хьаьлоаллоарг1а шун.

Цу совещане хила вайзар ер. Цига доаца къамаьлех из кхета дар г1улакх чакхдаккхь дукхаг1а раьза бараш мехкдаьтта мехкдаьтта чакхдоахарахь хиларь. Цар шоай яр нь цхьа белгалоаш, ет таь предложенеш. Экспериментах фу хул хьоржаш бар уж х1ана.

Щ И ШУ дIадаьлнад. Хlанз дукха йиш я щекински опыта грозненски вариант йолаш хиларах. Из дlайолаенный эггара хьалха «Грознефтехимзаводы» объединене предприятешка. Грозненцаша дюашта хетараш, коррективаш ийхьай цуннa юкъе. Ишта хила дезаш а да из-м. Кхычар опыт а творческ яхьа еза юкъе, моттигера хьалаш теркалде деза. Грозненцаша шоаш укх тайпара дувц опыта хьакъехьа.

Г. ПАЛЬЧИКОВ, «Грознефтехимзаводы» объединене начальник:

— Эггара хьалха тха грозненски вариант сенца белгалйоаллаш я щекинскичул? Оаха опыт юкъейхувь къаьстта хьийцача цхьаь предприяте а ца кхухьаш, бlарчача объединене, вlаши тара предприятей группе. Цхьабакъда, вlаши тара хилар яхар — из производство вlаштlехьаьккхара боарамга диллача цхьатера хилар дац. Лоархlаме да предприятеш тарлучох цхьатеррарче хьалаш тlа оттаяр. Отраслеви норматившка хьежжа дlанийсъяьй оаха инженерно-технически балхаш дерий, болхлой, г1уллакхерча ньахa дукхал. Предприятешка семинараш, совещанеш, партийни болхлойн собранеш хиннад. Дукхачаь хlамашта духтlабехабийнаб. Ца дича даргдий из? Г1уллакх керда да. Цо вlашехар г1уллакх вlаштlехьа, боарамаг1а хулта. Штаташ кlезигъейта ма дарий дувцеш хиннар.

Опыт юкъейоаллаяро кердача тайпара терхалье езача кхоачавир проблемаш. Масала, оала кхетадир Грозненски мехкдаьтта чакхдоаха заводи Грозненски крекинг-заводи вlашаг1а а тела цхьа предприятиъ, иза ерг да хилар. Хlана?

Алапро хьакъокх: [illegible] сана не къаьстта структурни подразделенеш а йолаш крекинг-завод йитача, цу предприяте къахьегамий оасарлаш хьокхйи 1970 шера а дlакорча шеранна а дика лохдургдаьнар цу цхьан химкомбинатера алапи лекх а хул. Цунах фу хул? Юкъерча алапеш къахьегама оасарлеи боарамашта юкъера нийса соотношени талхаргьяр. Цул совгlа, производства экономически эффективность дlахо лакхъяр духьа стимулировани дра тоъалуш боараме материальни поощрене фондаш вlашаг1тоха торо йовцай хургьяр завод. Уж ши предприяте вlашагlтохаро торо елар цехаш йоккхий е, уж кlезигье ерригаш. Тхона йийттар бакъдир хьахиннарашa.

Боккха болх чакхбаьккхаб объединене кхьча предприятешкa а. Цар массане а дерlар цаl да — болх беш бола наl кlезигаг1а а болаш продукци дукхаг1а йоакхийта. Обслуживание зонаш шоръяй, болхлоша керда профессеш Iомаенга вlаштlехьаьккхад.

Кхаь шера юкъейидьа ялккхалаьрхlах опыт. Ер шу т1ехкьара да. Ерригача объединене гlоллаоа хlанзале а мукъаваьккхаб 1200 саг. Къахьегама оасарле 1969 шера цу хинанца нийсбича 23 процент лакхъеннай 1972 шу чакхдоаллаш лакхъе лаьохlа хиннача 17,5 процента меттел. Цу юкъа юкъера алапи 9,4 процент лакхденнад.

Штаташ кlезигйича алапе фонд кхою. Фу ду оаха кходаьча ахчах? Доккхаг1йола дакъа, 75 процентага кхаччалца, обслуживане зонаш е балхий объем йоккха ярий а хlаьта кхотта шолха профессеш цхьана лелаярах а болхлошта, ИТР-ашта, г1уллакхерча нийха кхы тlа а алапи премеши теларга дlаухийт. Цу ахчашта объединене централизаци ю, тlаккха цо уж предприятешта юкъе дlа-хье декъ. Цу хана объединене терналлу предприятера болхлой нормативаг1а хила безарашка хьежача бокъонца болаш бараш мелаб. Бустий укхаз массанена а наl бакъдеегама нормирование боарама, коэффициент.

Кходаьча ахчах тlехь кхаь процент материальни поощрене фонде а. Кхоьхкий, къахьегама оасарле лакхъярах болхлоштей инженерно-технически балхаш верашта премеш луш пайда эц. Цига г1ойла йоаш-из хьонхаш дика болча, къахьегама оасарле лакхъяра рекордаш лехача, кьонхкаш йоакхаг1а лаьрхlачул некхераг1а йолча коллективана. Из йоа е моттиг объединене дlалоха лоаь. Хlане предприятей оттабеш бола цар боарам нормированеи къахьегама оасарлени боарам, цу коэффициентех тийна ба.

Хlанз объединени бlарча хьанийнача хlара бетта кхы тlа а хиддалза ахча нийлеш 3 эзар сагъа. Кхы тlа а дlатlателачь ахчай юкъера боарам бетта тарифни ставках 14 процент ба.

Юххера а кхы цаl. Цу юкъа керда объекташ болх бе йолаеннай тха. Масала, къахьегама лаьит а йолаш штатацца кийчъяьр оаха уж. Цу г1уллакхига дlадахийтад кходаьча алапе ерригача фондара 240 эзар совгlа сом. Эксперимент дlайолайича йиш кхоаьча алапе ерриге фонд миллион сом хlана дац ювне я. Тlехкхоачайгlаьй къахьегама оасарле лакхъяра задание, реализаци яьча продукце объем йоккхаг1а хиннай. Шоана ма гарра, из массане аьттув болаш да — пайда хул нанчахьаллихенна а хlара хьахьегамхочоа а.

А. СУШКОВА, Грозненски химически комбината аппаратчица:

1970 шера февраль — тха комбинате щекински эксперимент дlайолаенна из. Цу г1уллакха юкъера лаьтташ тхо, болхлой, хьинаре дакъа лоаш оаха цунна юкъе.

Пиролиза газаш дlа-юха ёкьача кехе къахьегаш я со. Эксперимент дlайолалле хьалхаг1а тхоай тоеннашка хьежар тхо. Ректификационни тайпара ийс колонна я тха. Пхе сагаг1а дулуш дола г1уллакх шорна виъ сагага дулургда йийне хийтар тхона. Цу г1уллакх массане а смежни профессеш Iомаейиза тха. Болх-м, бакъдар аьлча, дукхаг1а хилар, цхьабакъда, хьайоаккха продукци кlезиг ца хилара совг1а, дукхаг1а хилар. Тхоашкара дукхаг1а хьадека, технологически дисциплина йоаккхоачашъе даьлар тхо. Обслуживане зона йоккха яре дувзайенна кхы тlа а алапи нийсу из — тарифни ставках 20 процент. Бетта юкъера са алапи 160 сом дар, хlаьта хlана — 185 сом да.

Обслуживане зонаш шоръяраи шолха профессеш лелаяраи комбинате кхы тlа а шин чlлераш 000 гаргга саг ба. Iотlакхетар 10 процентага 30 процентага кхачхилара из. Предприяте мукъаьккхав 300 гаргга саг. Цу цхьан хана къахьегама оасарле лакхъялар, продукци 10 процент совгlа дукхаг1а лоллийцар.

Н. СЕНЧЕНКО, «Грознефтехимзаводы» объединене дешаракурсаш комбината директор, педагогически Iилмай кандидат:

— Щекински методо дерll дукха специальносташ цхьана таръяйта, кхы тlа а кердача моттигашна болх белга. Болхлоштa шолла специальносташ Iоманъ ца Iаш, керда, шоайла сов чlоаг1а юаззенна йоаца къахьегама функцеш кхоачашъе уж Iомабергболаш а вlаштlехьдаьккхар оаха г1уллакх. Кхы тlа а специальносташ Iомаю дешара-курсаш комбинате сиаца, шиттa дукхьал предприяте чухьа а. Къаьстта программаш оттайир, квалифицировании инженерашта юкъера преподавателаш дерйир. Производство Iомаяре инструктораш хилар повторех, производстве хьалха латтарех.

Щекинцай опыт юкъейоаллача юкъаг1а объединене предприятешка службашта централизаци йир. Масала, Грозненски химически комбинатера дежурни слесараш центральни ремонтно - механически цехе дlачуйигар. Технологически цехашкара дежурни слесараш дlабаьлав. Хlаьта кагахьа сийна яьлла уж моттиг дlакьовла, сальнаш хьадйина, прокладка оттае йийзача — тlаккха фу дергда? Из лоадамбоаца ремонт яра массаьа а специалист кхийла варг миччав? Из г1уллакх аппаратчикаштех машинисташтех Iомаде лаьрхlар. Экзаменаш дика дlаеннача болхлошта комбинате лаьрххlа техача приказаг1а тарифни разрядаш еннай. Хlанз дукхаг1болча аппаратчикашех машинисташех шоаш тоаю лоалам болаш еха оборудовани. Цхьаькха масал. Цехашкара дlадаьхад контрольно-измерительни приборийн автоматикаи дежурни слесарий г1уллакхаш. Шоай производствени балхий сфера шерье а КИП слесара специальность Iомае е лаьрхlад болхлошa. Царна курсаш яхкай. Феноли цехера доаккхача цехий дукхача аппаратчикаша кхы тlа а специальность Iомаяьй. Хlана хоам дола контрольно-измерительни аппаратура, шоаш хьагучадоах приборан дер тlаре кийча боаьнаш, йоаккха йовцаяьр йоллар.

Болхлоштa кхы тlа а профессеш Iомаяр — къахьегама оасарле лакхъяре г1уллакхa кlезигача лоархlаме фактор яц. Алду яьха творчески хьинер. Гучаяье бе цуьнах боала экономически моттел, моральни а пайда.

Малаг1a халонаш эттар тхона хьанхачна? Предприятешка хlанз а ай занятешта типови программаш. Уж уттаеча хана шоашкаре хlамаш дукха леладу. Хьалха методически указанеш а ди теоретически дешара сахьатий дукхалаш производствени практике доаккача дешой дукхалал юкъерча соотношене лаькъедьа. Кхы а да къоастадаза дика лоаш. Шерраче масштабе болхлошта кхы тlа а специальносташ Iомаеш йола предприятеш шоай доалахье йолаш йолча министерстваш да доаттlаш дола хlама да деза.

Цу тайпара, ер шу «Грознефтехимзаводы» объединене щекински метод юкъейаьлара тlехкхьаре да. Хьалхарча юкъига атта дар. Хlаьта из-м кхетадеш а да. Тlаг1олла чаьл резерваш хьанйцай. Хlана г1уллакх оарцаг1йоах кlоарга г1а йоакха ресурсаш. Технически прогресс, наькъа тlа яьнай уж. Къахьегама оасараш лакхъеш болх бераш кlезигбеи безаргба керттерча дакъе технически мероприятей, Iилмаеи техникаеи кара г1даьхнараш юкъеяккхьара керда тlа. Хlанз из болх къаьстта лоархlаме ба. Объединене кхы а дукха мероприятеш чекхьяьха лаьрхlад предприяти дlахо технически кийчъяра. Ремонтни службашта завода чухьа дlахо централизаци еш я. Массе тайпарча транспортах пайда дикаг1а эцаргбола нуьхьаш лохаш да. Эггайоахаш тоеш латт производствана кулгаллара структура. Резерваш я заводерча г1оння йолча службашка. Производства чекхьяккха тахан а тlехьа дукха нех ба. Кулгалхоашкаре къахьегам цига кlезига боаналала да из долла хlама. Дар кlезигаг1ен хабар дукхаг1ен да цу лаша тоннаьа.

Щекински эксперимент юкъехьош даьккха ши шу аьттув болаш дар грозненцашта. Производства командираша, болхлоша кхеталаьа, щекински химикий опыта шоаш болча пайда эцар мел лоархlаме да. Дикача дешана белгалбаха йоа сона объединене, предприятей къахьегамеи алапей отдела болхлой. Кlезига хlама даьдаш цар щекински опыта грозненски вариант дlайоахкийра.

Дlахо кхы а дукха да г1уллакхаш. Объединене дог тийша ба, щекински химикий эксперимент производствени объединени сана йолча микродоаккъашка меттел, бlарчача дакъа масштабе а юкъеккадаьа мегаргахиарах. Из теркалде мегаргдолаш къамаьл да.

М. КРЮКОВ,
«Правда» корр.
(1972 шера 24 мартера «Правда»).

Дерзудeине цlи хара я Казенов [illegible] Иваневича кулгалдеш Старогрозненски бурувтохара балхий управленера № 702 йолча буровой бригада. Январь бетта 10-гlа колонна скважине Iочутхийца кийчъеш хилар из. Февраля 2440 метр кlоарга из Iочу а эхийта марта хланаг1а 300 метр шера бурув тоха ца дезача 404 метр бурув телар вай хьешача бригада. Март бетта план 19 дийнахь кхоачаш е аш цу бетта материалаш кхоабеш дlахийтар бахьан доланаш 60 эзар сом кхедир. Уж балхаш дечa хьонкана къахьегаш бар бурувлеттарий г1оначаш Быханов Анатолий, Садыков Хизар, Наумов Владимир, сменни мастер Зелинский Петр, кхыбараш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) № 702 йолча буровой бригадир В. Казенов, бурувлеттарий г1онча А. Быханов, сменни мастер П. Зелинский, бурувлеттарий г1онча Х. Садыков, В. Наумов.

Н. ПЛИЕВА сурт.

ел. Цу торо шуйлит наха парте правительстви чурен арахьарен политика ма яра дlайовзийта, къахьегамхой хеттарашта жоп дала, наьха уйлаш йовза.

Къаьстта дика латт тха райове къахьегамхошта правоьи хетам болара г1уллакх, хlаьта цунга яьежжа кlезигаг1а гучадува харцьнара г1уллакхаш, кулаш.

«Знание» общества Шалъа райони организаце правлене председателе Р. А. Ирисханова къаьстта теркам тlабахийтар цlаг1арча лекторашта.

— Цlаг1арча лектораша йиш хулийт атеистически пропаганда шераг1а йоаржае. Дlадахача шера районе цу тешах лекцеш 920 лекци йийшей. Хlанз дьина духьалара пропаганда яра дика теоретически кийчъяьа практически опыт йолаш 40 лектор ва районе. Уж керттерча даькъе тха юрташа болх беш бола къахьегахой ба, цхьабакъда лораш цу болхе юкъеозита Iалашдаьдац оала. Деррига тха бахкаг1а да але йиш яц из, хlана аьнча юртарча дарбаш учреждений кхабола йолахой цу г1уллакха цхьарабола латт.

Шерра баржаш латт тха райове «СССР хьаьь 50 шу дизара кийчо яраь» болча КПСС ЦК сонамга хьежжа халкъий доттаг1ал чlоаг1даран къахьегамхошта интернационални хетам бахара тlаберлабаь бола болх, — оьлар КПСС Назтеренча райкома секретара Р. Х. Решидоевс.

Района партийни организацешта даккха новкъостал деш а шоашта тlадийлла г1уллакх тешаме кхоачадеш а йолча тха «Знание» общества организаце 700 совгlа член ва. Предприятешка, учрежденешка, боахамашта цхьа дола сона къахьегача духхача хьамех бойча наха коммунистически хетам луча доккха дакъа кхоачадарга. СССР хьаьь 50 шу дизара кийчо яра дувзадина къаьстта дукха еш хlана районе халкъий доттаг1ал чlоаг1дара тlаерзаь лекцеш. Тоьам ба ер шу дlадолалуча деза цу тешах лаьга 200 совгlа лекци йийшаьта белгалдеча.

Укх тlехкъарча хана дунен халкъашта юкъерча политиках лаьца еш лекцеш кlезигаг1а хиннага белгалдаьккхар ше къамаьла деш республикански организаце СССР арахьарча политикан цlаьхаьнта юкъерча г1уллакхаштеи пропаганда яра йолча Iилмаи-методически Совета председатела К. Н. Косенова.

Назрань-Юрта районе цу деша хетаьа 81 лекци яра йийшаьц отчетни юкъаг1а. Цо хьагойт районни организаце из лоархlаме проблема хийра теркал ца елга.

Хlара бетта районашка дунен халкъашта юкъерча г1уллакхех лаьца лекцеш еш пхь-пхь лектор хоьйт. Цхьабакъда уж керттерча даькъе цхьан районашка ух, массехк бута бола цхьайолча районашка лектор ва воацаш. Из дlахо йоахча хайа из хийийтара бераг1аналла деза вай.

Хlанз лекцеш еграш керттерча даькъе ха яца нах ба, хlаьта кьона лектораш - нийдувролканйа Iомабара республикански организаце дий хlама дац.

— Тха районе дукха я промышленни предприятеш, цудуьа чlоаг1а теркам хlаьдийт района партийни организаце а лектораша а къахьегамхошта вай махара экономически знанеш яьара, — боах Зеволодской организаце правлене председатела нов. Гуцева. Цхьабакъда даьчох кхоачамба Iе йиш йолаш дац тхо, хlана аьлча «Къахьегамхой экономически дешар тоадарах» болча КПСС ЦК Соцамо дlадех беррига къахьегамхой специалисташ кулгалхой цу дешара юкъеозийта. Из до тха хlанз а вlаштlехьдаьккхадац. Республикански организацешкара новкъостал эш тхона. Керттерча даькъе тхона гlо эш экономически знанешта пропаганда ергйола лектораш, пропагандисташ кийчбара. Оаха дех Нохч-Г1алг1ай университета а мехкдаьтта института а ректораташка лектораш кийчбе тхоашта новкъостал дар.

Конференце къамаьлаш даьржа а цига тlанийсача соцам тlа а белгалдаьккхар марксизма-ленинизма теорева, КПСС историей, партен Советски правительстван чурен арахьарчен политикана, КПСС XXIV съезда решенештеи документаштеи пропаганда сага чlоаг1а теркам тlабахийта деза да дезаш хилар.

«Знание» общества ерригача организацешта шоай керттера декхар кхоаьаг1а деза къахьегамхой коммунистически мировоззрени балаш, къахьегамца, общественни дуьххьалаьенца коммунистически г1уллакх долаш хургболаш хьакхебар.

Цахаддаш къовсам лоаттабе беза «Къахьегамхой экономически дешар тоадарах» болча КПСС ЦК Соцамга хьежжа парте экономически политика йовзаш а, из кхоачашъяра, шоай хьинар дар ай деш а къахьегамхой хилийтара. Дунег1а пропаганда е еза Iилмаи техникаи карагlдаьннача кердадехарашта. Социалистически яхье вайи хьалха латтарий опыта дlайовзайтара тlеерзаьь хила еза лекционни пропаганда, дукхаг1а новкъостал доаттаде деза коммунистически къахьегама школашта.

Конференце дlадийхар республикански, городскойн районийн организацешкара «СССР хьаьь 50 шу дизара кийчо ярах» болча КПСС ЦК Соцам тlа белгалаьь декхараш кхоачашдарга. Кlоаргаг1а дlайовзийта еза парте ленински къоний политика, из кхоачашъеча кара г1дувла практически г1уллакхаш.

«Знание» общества организацей керттерча декхарех цаl да кагирхошта юкъе ленински пропаганда йоаржаяр, уж кlоарга клейни сакхеташ болаша Даьхе оашн хьалкхебара мел эшар дала.

Дукхаг1а теркам тlабахийта беза кхалнаха юкъе знанешта дукхаг1а пропаганда яра, къаьстта йолчийн г1алг1айн кхалнаха юкъе.

Нохч-Г1алг1ай организаце правлене президиума организационни пленум хилар. Цига республикански организаце правлене председателала юха тержар Р. П. Дуерайн, бахктоккхаш секретарадала А. С. Попков.

«Знание» общества Ерригроссийски V съезде вахийта вай делегати, Ерригсоюзни VI съезде — тха делегати хержар конференце.

Конференце балха юкъе дакъа а лаьцар къамаьл а дир КПСС обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина.

С. МАЛСИГОВ.

КХОАЧАМБОАЦАРАШ ДIА А ДОАХАШ

Сунженски района «Путь к коммунизму» колхоза къахьегамхоша шу чуонара шера план кхоачапхьацар дlадахача ийслаг1ача пятилетка хьалхарча шера. Хlаьта, кlоаш, хьажкlай, баьцадаарий хьунахьам геттарь лоха хилар.

Фу дейш ба колхозой пятилетка укх шерагlа [illegible] кхоачамбоацараш дlа а даьха ортбоахама культурай лакха [illegible] агронома М. П. Чабайнкова.

Гурахь ача культурай хьувкьаме керттера моттиг дlалоац боахама ялата балансе. 4800 гектара тlа дlалийнай колхоза дlадахача гурахь дайта лаьрхьа культураш. Техкача г1учадьлар гурахь дийна [illegible] доалалла. Хlаьта мукъа лоамацча кийна 140 гектар шера йоаьльц шийлача Iаьо. Цхьабакъда 460 гектара тlа бар хlанз а техко баьнабац.

Гурахь дийначa деррига ялата хlанзале минеральни удобренешца подкормка хьй. ПхI-ах эзар гектара тlа нертолеташ хlара гектара тlа цхьацца центнер а кхоачийташ карбонид тессай. Хlаьта 3300 гектара тlа туковй селитраца хlара гектара тlа цхьацца центнер аммиачни селитра йиллай. Суперфосфат лаьтта оахача хана хlара гектара тlа кхо центнери фу дlадуш 60 килограмми кхоачийташ йиллай гурахь юча культураишта.

Дика хьувкъам лу Сунженски районе «Аврора», «Кавказ» сортех дола кlаьо. Дlадахача шера 14 гектара тlа дlалийнадар цу сортех дола кlа. Хlара гектара тlара чуийца хьувкъам юкъера лаьрхlача 47—50 центнер хилар. Укх шера «Кавказ» сортах дар 430 гектара тlа, «Аврора» сортах дар 47 гектара тlа. Хьажкlаш боахане. Цунах 150 гектар хий дехкаш да.

Боккха теркам тlабохийтаргба укх шера боахане ялата хьажкlаш кхеяра. Дlадахача шера йийна хдинача 800 гектар дукхаг1а дlаюрргъа уж укх шера. Хьажкlаш кхеяра лаьрхха яьх механизированни звенош дlахийтаелий боахане. Царна керта отташ хьажкlаш кхеяра йоккха бахьа опыт йола дикаг1а бола механизатораш. Масала: Гордиенко Николай, Тимошенко Яков, кхыбараш. Хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача 50 центнер хьажкlаш чул социалистически декхар тlаийцад цар. Хlаьта шоай декхар толанца кхоачашдаре [illegible] я ба. Зоба ала ялатте органически удобренеш а еха дика хьаьйцад. [illegible] 9 сеялка. Тоаь кийча я кхыйола техника а.

Дахкl тракторно-полевой леладу бригада хургда боахане укх шера [illegible] культураш кхеш. 52 трактор хургда кхача болх беш. Iаи замалахь лаьттанца Iайна тlоадан дlакхоаьолара 17 агрегат арлаетта кхоаш.

Нестеровска ахача юрта лаьрхlа йолча майда тlа вертIаг1ача фермае бlаьстан балхаш дара тоьнька нийто кийчъяьй хьоаьтам яр боахама цхьайтта сагах латта комисси. Комиссе членашт теркам тlабохийташ хьежар хlара машенага. Хьежачул тlехьаг1а комиссе белгалдаьккхар юртбоахань тахкнийка бlаьстан балхашта кийча хилар.

Колхоза правлене, комиссе баьча техкайа оттаьча отчетага а хьежа, техника тоеш къаьстта дика болх баьча механизатораште ахчан премеш елар. Царна дешна деррига ахча эзар сомага кхаьчар.

Хьалха ца хиннача тайпара боахьа теркам тlабохийтар боахама агрономашна бlаьсти дlадув фу Iалашдара. Района фуна инспекце баьча соцамага хьежжа, боахане тайпар тоеш фуна яр Iалашдирь деррига фу цхьоалатта классаг1а да.

Лоаца аьлча, дlадахача шера хинна кхоачамбоацараш дlа а доахаш, бlаьсти хьача культурай дакха хьувкъам кхоабара дика кийча я «Путь к коммунизму» колхоза къахьегамхоша укх шера.

И. НОВАНОВ.

БАРТТАЙНА КОЛЛЕКТИВ

«Малгобекнефть» НГДУ ОРС [illegible] дукаг1а дохкlаш я № 25 йола тика. Цу тика чу болх бу коллективо пасирхой я. Цхьабакъда, уж вlаьла тlаьхьабеш йоакха опыт, говза йоаца балхлой. Геттара дика болх беш хьабовгlа продавецаш Булгучева Мовлатхан, Кхотоева Iайшет, Цуроева Роза, ишта кхыбараш. Цар шоай болх дика, дог цlена бара тешам ду цlара тlаийча сийле грамоташ, нийдархоша дукхаха наьча барадаш. Масала, нийдархоша Махмоевс, Гостионовс хетта лаар отмакаш пожеланеш [illegible] «Тха совгlа [illegible] да дохка, шоай [illegible] тlеш дика барех, товар сиха хьахецбарах, шо тхоца безаме, Iимешо доари. Цунудь дог тlара барьял а оал».

Пешана хьалтха йоаш сийлен грамоташ, дипломаш, «Социалистически яхье хьалха латтараштий яка хамиеи, ишта кхы йола совгlеташ. Хlанз хьожаргда вай уж сиадухь тlаьммашь.

Дlадахача шера товарооборота план тlехкхоачашйир тика нагигйой коллективо. Планах 545 эзар сома мехка продукци йоккха езачал спдр 627 эзар сома мехка. Планах лаьрхlачул 82 эзар сом дукхаг1а да из. Хlаьта дог ийгена дlадоладир тика коллективо ер шу а. Шера план 565 эзар сом да. Хlаьта коллективо доаш дешна планал совгlа 9 эзар сом мехй болча товарашта реализаци е. Шеко ац кагархоша тlаийца декхар кхоачашдергхилара. Хlанз аьнча январ план 161,28 процент кхоачашъяьй. План 35 эзар сом йолча, цар хьа продукци 36,8 эзар сома мехка я. Планал совгlа йола доахд 1,6 эзар сом хилар. Темпаш лаьг1 ца еш къахьийтад цар феврале а. Дlадахача шера тлоаш оаьхала «Коммунистически къахьегама ударник» яха сий долла цlи тешаме дlахо хьу къоначa продавецаша укх шера а. Чухальарь хоза тоаь, кийчъа а тика. Лемахаш дохьа плакаташ, тlаьхехамаш, коллективо тlаийна социалистически декхараш.

Нийдархоша ма хахара, дика бу тика болхлоша шоай болх. НГДУ Сийлен доска тlа хьалтехад тика дукаг1а болча болхлой суртащ.

Д. КАРТОЕВ.

«СЕРДАЛО»
3-гlа оагlув, 1 апрель, 1972 шу.

ДАЬХЕНЦАРЕИ НАХАЦАРЕИ БЕЗАМ

ШЕКОЛЕ деша вагІача хана деша ладе гІерташ хиннача Албаков Джабраила эттІра хьалхара поэтически мугІараш хаза девза доладелар 1960 шера дена «Лоамаш ІуйрӀе» яхача альманахеи «Сердало» газетеи оагІонаш тІа цун стихаш кепаста йолалларца. ГІалгІай литература дегІадар, цун оаз чІоагІъялар деззачарна, цунца дог гІоздувлачарна цар гучадаьккхар логІавоагІаш вола къона поэт шийтайпара поэтически талант йолаш волга. Цудухьа юххьанца дена везавелар Албаков Джабраил дешарашта.

Албаков Джабраил вар нах хуьлла безаш, халонашта а лазара а денале духьаллатташ. Шийвахара керттера маІан цо сенах лоархІар ьнина хаттар дича, геттара дика а лоацца а цу хаттара жоп ду тІеххьарча хана цо ше язъйча «Се кхер» яхача стихотворене. Из йийшачоа хала дац цох кхета. Из кхерацар валарах — «массаиета хана йоахала кхоачаргда из нахъа»; кхерацар къелах — «цхьаькха чІега баллая дІаьхий хиннадац са цІа»; оагалацар лазарах — «хІанаие лайнах аз ца кхерраи бе-бе лазараш»; бІу къамацар мелла хала бар ьнина балхах — «балха чам а хайнаб сона», вехацар «но кхаъ хаадрах»... Укх дунен тІа эттара чІоагІа из кхерар дар наха, доттагІашта шейниалар:

Укх дуне тІа со кхер эттара
чІоагІо!
КагЪалар сай валара соа:
Се вецаенна, доттагІий ца
боагІаш,
Вай баларах со валначе ков.

Денгара-денга вегІайоагІар Джабраила поэтически говзал, хІана лаьча хІара суих лаьеш духха къахьегар цо. ДуккагІа йолча шийн произведенешка лакхача художественни говзалца, волчч босса хьахьоккар цо вай таханарча вахарцара бакъдар, лоархІаш дар.

Вахи безам ба са, нана

Сайна хога гІулакх деш,
Вахи безам ба са, вахаш
Сона къаьгл сигле эп, —
йоах поэта «Вахи безам ба са» яхача шийн стихотворене тІа.

Даьхенаш ше ваьча винненоюкъе юкъ йоллацар поэта, цун кхетаме цаІ моллагІчох дала йиш йоацаш да уж дешаш, цар чулоацам. Вахар деннар нана яр, из хьалкхеваьр — Даьхе. Цудухьа цхьатарра дукха езар цунна уж шаккъе а, уж бахьан долаш шийн са дІадала а кийча вар.

Дукха а хоза а ядир кхуьн воагІача поэта наьнах лаьца. Наьнаца а Даьхенца а дусташ дувцар цо дукен тІа дикагІа нед дар, даьй баьха лаьтта хестадеш цун уйла масее хана нанна гонаха кхестар. Укх дешаница вхайдар поэт хьамсарча дай меттагь.

ГІалгІайче, хьо еза сона
ЙоІа нана ехаш ма,
Гаьна, гаргга, дикана, вона
Хьона дакъа ду хего.

1967 шера Нохч - ГІалгІай книжни издательство «Къонача поэта библиотека» яхача раздело арадаьлар «Наьна кулгаш» цІи йола Албаков Джабраила хьалхара поэтически сборник. Цунна юкъеяхар тайп-тайпарча темашта хетаь, дег чу юшаш, дика вІашдІехъьяьхха стихотворенеши, бІарчча циклаши. ХІаьта а, сборника цІерага хьежна, керттера лоархІам ба ьнина хеталу наьнах а, нанна хетадь а даьча йоаздий.

Ва тха нанной, гІалгІай цетий,
Ва тха беза йижарий,
МалагІа хоржаргба аз бустам
Диста шун пиз-къинар!
Дийна варгвал со шун декан,
Дикаш сел тарах, дац...
Хоаи?

Цкъаь дІаккха шун хоалена
Цкъа цо дайнар вошлургван.

Албаков Джабраила йоаздонашта юкъе лоархІаме дакъа хІалоаш граждански а патриотически а лирика. Безама лирикица юкъе а вайна копайоагІа граждански мотиваш. Шийн тайпара а дег чу дуцнаш а дешаш нерадоагІа поэта шийн бокъа безам хеастобе. Геттара халча эта ше метте лесача хана лайир цо «Вахи ма билла» яха стихотворени:

Вахи ма бдала
Вона, Няна, Нана,
Бехи ма бала Іа, са къаьнала
да:
Шоана эттар эшаш волча хана
Се лаланар шаьлла пайда бе.

Шийн вахара тІеххьара ших шу, лаьар кхиитта, дукхагІа доача даькъе метта улаш даьккхар поэта. Цу хана лайир цо шийн дукагІа йола стихотворенеш, шаьрьеш, толеш болх бир ше хьалха лаьаьчарца. Цудухьа цу шерашка араьннача цхьан лоацача статья тІа аз яздаьдар:

«...ХІана поэт ма ала иегаргдеддаш ва Джабраил. Цунна йоагІаш а из цІи. ГІалгІай къоначо поэташтеи прозаикаштеи юкъе эттара талант йолашагІа болчарех цаІ ва ала деагІа цунах. Из вагІалгІай литература дІахо дегІадоладара а, шерара а вай дог дала дезарех, цунна юкъе йоккхий эргалонаш е езарех, шийн ма хулла цунга кхача гІертарех, ладархечун талант йолаш барех цаІ. Албакова Джабраила произведенеш ешаш волча хІанз эзерга талант йолаш из хилар а, цун поэтически творчестве маьхора вІьнтаи теха хилар а».

Кхоачаш хилл дегІа хинадаьнар Албакова Джабраила поэзи кхачарна лайнар: 1968-ча шера 5 апреле, къахетаме йоацача къахача ІоажалоІ хаьна хьалха цун 28 шу нана даьннна доацача хана, вайна юкъера ваьккхае шийн из хулла наха пайда бала гІерташ вола поэт. Баьтха, ваккхандар вай догашкара. Из хІанз а вайна хІарие дог-тІила йоаза лоаш, дега теаи бе гІерташ цун хІара стихотворени хиларца. Цуна тешал ду поэт вейначул тІоьхьагІа кепатеха арадаьннача «Палмиете» яхача сборника юкъе яхача произведенеш а.

АБО МАЛЬСАГОВ.

Укх деношка халкъа творчество ЦІагІа хьайдаллай Нохч-ГІалгІай республике эттара хьалхара филателистически выставка. Выставка хетаь а пионерски организаци вІашагІъелла 50 шу дизара. Выставка вІаштІехьйоаккхача дакъа лаьцараш кхуьш боагІараш ба — республика школай дешархой.

Дукхачь школай а деширхоша выставке енача маркаш дукхачех дуц: В. И. Ленина вахарахи балхахи, Вьетнама халкъа турпалча тІемах, пионерехтурпалех, советски берий праздерча вахарах, кхы а дукхачех. Цу гІулакхо хьахьоих советский социалистически содружеству маркаш хагирхоита кхетам балара бокхача ноархІаме хилар. Филателия езаранта маркашка гІолла шоашта а доза дуне, хІаьта наха а довзийт.

СУРТА ТІА: халкъа творчества республикацеки ЦІагІарча филателистий выставке.

И. ПЛИЕВА сурт.

ОСМИЕВ ХЬАМЗАТ.

ЛОАЦЦА ДУВЦАРАШ

Розай «пхиаш»

Бера карагІаьнна моллагІа а дика хІама белгалдаьккхар, дикалар лаь бер боаррамс хостадар эшаш да. Ше даь дикадар боккхагІчар тернал цо деш литача кастта догъэккх пунах бера.

Са лоалахой хиннача вазале хинна хІама да аз шоана дувцаргдар.

ШоллагІча классе деша гІер Роза. Цьаи дийнахь загтІе алаенна, дог гІоздьевна яр из школера чуйоагІаш. Шьна туьндар, моллагІа дале а, цхьа дикахетар хинна из йолга. НиІ хьа а йилле ше хІагІа чуйоаллаше а, сов гІадъяхарах сийрадаьнна мела бІаьргаш кеьнатахьа дІа а лекха, аьлар Розас:

— Нани, тахан аз шоаза «пхиъ» веккхай! Нанега дІахьоккар дукха портфела чура дешара хьежакка эттар из.

Нанас йиІига яхар вІалла терлая е лензар. КІезиг-дукха малхара а яха, портфель йоастагте а дита тІатехар йиІига: «Хазалий кьона, нани?».

ЙиІига санна, шийна а дукал боккха яхь хиниилга, ше а цунах доккхал деллга дІахьокха деача метте, нанас аьлар:

— ДІалела дІьллаьла, цирад-м фу да йоаллар хьо, хьы дукхагІа чьхеила я?

Бера эттара гаргагІа лоттача сато— нанас — аьнина цу шийлача дешашка матерджхьар минут хьалха селла гІоздаьнно хинна йиІига дог. ЙиІигаи малхеи йоккха юкъ кичьеллар цар, дикка чийрбаьлар шоайла.

Цу дана деша шийна догордар иаьнага дІадувцара тІера хиар Роза.

Цхьа ва вьтча, йиІиг йоккхагІа хиннача хана, каст-каста цадаш, хоэар сона Розай нана:

— Фу лаьпол цунна? Фу хІиналол согара? Аьла тоххарє юкъе Іебежа шаьрэ мала хьалхарал а хьалагІа ма дий са йиІига дагарадар ха-м.

Харцлер

Мелла чІоагІа цар кьайлакхуче а боккхагІбараша дер а оалар а берий са ца кхуаш этта дисац. Къьеттта сика дІаэп бера дас-нанас деш шоашта гур. Цунах кетте, цкъа со теш а волаш хинна хІама дувцаргда аз шоена.

Цхьаннахьа яха кийлуш йоаллар Ахьмаде нана Хьава. ХІаьта кІаьнк, наьнага хІама дІа а ца оалаш, цхьан юкъа из зуьш вагІар. ТІеххьара а хьаттар цо:

— Нани, мича йода хьо?

Нагахьа санна ше бакъдар дІааьтча,кІаьнк «со вайта ьалйия» аьнна, тІехьавалар а кхийра, коридар аьлар нанас:

— Со-м лорага йода, кхаьа дІаяккхийта, — жоп делар цо.

— Кхала хаз хьа, — нани? къейтам бир кІаьнка...

Ахьмадага ше аьиначун хьнегра доацаш, цунна а хоаш, цу дийнахьа сарахьа шийн кхиаага цІагдаь дІадийцар. Хьавас ше ничехиннай: вешнй вийий саг йоагІаь яа хиннаяр из. Нусяла ништа а, хьанна малагІа хьоалчагІа деладар а, хьанна малагІа соагІат юхаледар а цо дувцача хана вэнк а ваьцна нана бІарахьежаш лаьттар Ахьмад. Цунна дагтохар: «лор», «лайсьшна кхала», вешний вийий саг йоагІача», «хьоалчагІаш».

Цул тІехьагІа цхьа - шо даьнна ца яр. Саррахье арвалехна соддаш Ахьмадига хьаттар нанас:

— Хьо мича вода, кІаьнк оалийна?

— Хьехархо хаийначa вода, школе. Тховсара консультаци я тха, — жоп делар Ахьмада юха а ца хьожаш.

Аз эйра из мича вода. Бакьонае ше вода моттиг хьинаенар цо наьнага йийцар: бухь билла кино вехар Ахьмад.

Вайна гучча бесса, Хьава ше яр цунна нарцлер нийкь баьккхар. «Со вайта хьайца» аьнна, шийна кІаьнк тІехьавалар Хьава кхерахуш санна, Ахьмад а кхийра хургва-кх «кино ма гІо», аьнна нанас ма соцавер.

БАЛЬНИ ХАЛХАРИЙ ГОВЗАНЧАШ

Дукха ха йоацаш г. Краснодаре чакхъьялар вай хьлара бальни халхараш берий Къулбехьен Росс ѐ фьалагІа конкурс. Творчески кхьашка дакъа лоацаш вар бІаь кхоаттаь созеІа хьлхархо. Уж бар Нохч - ГІалгІай, Кьилбаседа ХІирий, Дагестански, Черсий, Балхарой автономии республикашка, Ростовски облaсте, Ставропольски Краснодарски крайшка чакхъяхача конкурсашка воталонаш яьхараш.

Нохч - ГІалгІай республикоара творчески кхьашка дакъалоацам бар бить пара. Уж ба Грознерча мехкдаьтта института студент Глухов Валерий № 20 йолча юкъерча школа дешархо Пивоварова Ларисеи, В. И. Ленина цІерагІча мехкдаьтта чакхдовкхача завода слесарь Сысоев Владимир № 9 йолча юкъерча школе дешархо Нефедова Еленеи, Сунженски районера Исмаилов Саїдаи Чеботарева Аннеи, Наурски районера Хаджиев Абусахіи Чаплинская Людмилеи.

Конкурса доакъашхоашта юкъерча талача яхьашка боккха толам баьккхар вай республика юккьхаша. Шин пара конкурса лауреатий цІераш яьхар. Глуховеи Пивоваровайнеи, Исмаиловеи Чеботаревайнеи лауреатий дипломаш, ленташ, медалеш елар. Сысоевеи Нефедовайнеи долар цхьоалагІча лагІан дипломаш, хІаьта Хаджиевеи Чаплинскайнеи шоллагІча лагІан дипломаш.

Ж. РАШИДОВ.

Парк кийчъю

ХьатІаккховчам латт Грознера С. М. Кирова цІерагІоа культури садаІараш парк бола ба йолалла оаз ха. Цу гІулакха лаьрахІа кийчо ен а ба парка кулгалдой.

СССР хьоль 50 шу кхоарa хетаь стендаш, плакаташ, кхыйола гойтара агитаци кийчъеи латт [illegible] ка. Дукха болх бу парке кІоторгаш, гьнаш, зизаш дІадогІара. ХІанз г. Нальчикера ена езтьа корсеи дІаегІай парка аллий йистошка. ХІаьта шотта дІаогІаш латт тайп—тайпарча кІотаргий таьнаш а.

ДІадахача шера дена кийчо ен бар парка кулгалхой парке салоІа боагІача нахага вай республика, СССР кхьча моттигий оакхарий дІахьокхара. Цу гІулакха а кийчо ен латт укх шера. Кийчъь йоалаш латт зоологически уголок. ХІаьта тайп-тайпара оакхарий долаш да.

М—Р. ПЛИЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

В. И. Ленина цІерагІара культура Дворец. 9.00. «Шоана кхалнихь» яха клуб болх беш я. «1972 шерара мода» яха беседа. 10.00. Сакъерамеча берий лоэзарий утренник. 11.00. Кинопутешественник. Художественни фильмаш хьахкерте. 16.00. «1972 шерара иллеш» яхача творчески вІашагІкхетаре дакъа лаца хьек «Современник» яхача эстрадни коллективо эстрада езараш. 17.00. Кердача литература обзор. 18.00. СССР хьаьн 50 шу дизара хетаь Халкъа хореографически коллектива йийлла занити. «Днепрех дола бакъдар» яха хореографически поэма. 19.00. «Бременски музыканташ» яха эстрадни фильм.

Посвещени боллалой культура Дворец. 18.00. «Композитора Шуберт [illegible] творчествой» яха музыкальни лекторий.

Пролетбата цІерагІара культура ЦІа. 18.00. Кердача художественни литература обзор. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

«Красный молот» завода культура ЦІа. 14.00. «Чечингрвапдипроект» «Гипросельстрой» художественни самодеятельноста коллективай телевизионни хьежар.

2 апрель

В. И. Ленина цІерагІара культура Дворец. 9.00. Болх беш я «Малышок» яха берий кинотеатр. 10.00. «Искорка» яха клуб. «Ильича дезаш хинна лоэзараш» 11.00. Иллеши халхевашки дезарий Дн. Берий балетни студе йийлла урок. 12.00. Вай хьлхарга бальни халхарий вІашагІа йолча групп ла хьоккаме занити. 14.00. Хорана доаха иллеш дезараща вІашагІкхетар хургда оперни театро академически хора. 16.00. «Политически дунен тІа» яха клуб болх беш хургья. «Пролетарски интернационализм — Советски Союзо политически идеологеи лоархІамегІо [illegible] принцип» яха беседа. 17.00. «Глобус» яха кинолекторий. «Планета тІа гІолла» яха альманах хьоккаргда. 19.00 Цкьаи актагІа [illegible] «Просветителс», «Свекровь», «Божье наказание» яхача комедеех йола эстрадни сайре.

Просвещение боллалой ЦІа. Халкъа театра «Сослуживцы» яха спектакль.

Пролетбата цІерагІара культура ЦІа. 12.00. Болх беш хургья «Пионер» яха кинотеатр. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

«Красный молот» завода культура ЦІа. 17.30. «Доазол дехьа» яха кинопутешестви.

Чаккхьяннай шахматни ахфинал

Нохч - ГІалгІай республике хьакхара моттиг еккхара йола ахфинальни яхьаш чаккхььянай шоллагІча группе.

Хьалхара моттиг яьккхай мастера кандидат волча Хаит Алексаре. ЦІаккха а эша а ца эшаш тІехкаи чаккхььякхаи цо турнир. Цун а иттнех 8,5 очко. ШоллагІча моттига ва мастерала кандидат вола В. Мостовой, хІаьта кхоалагІча моттиге — мастерала кандидат В. Сергеев. Ала очко дакхІача Хь. Ведзижевеи В. Белозеровеи йийкъар йиьлагІаш пхоалагІеи моттигаш. Перворазрядникаш бола Г. Еговшинеи А. Лемешевскен пхипла ек-ах очко а яьккха, кхоачацйир мастерала кандидата норматива.

Ахфинала турнире дакъа лаьацача шахматистех хьалхара пхи моттиг яьккхачар дакъа лоацаргда пхийттагІча апреле хургІолча финальни яхьашка. Финальни яхьашкагь моттига дакъа лоацаргда дІадахача шерарча республика чемпиона В. Дорошкевича, шоалагІча призера Г. Мовшовича.

В. ЛАНСКОЙ.

«СПОРТЛОТО» ийслагІа тираж

Самарийнахь г. Одессе чакхъьинай спортивно-тьаьраьа лотерея ийслагІа тираж, Главспортлотера хоан 6аьб тиражни барабанечура яьхача укх номерий хьакъекье: 15 (лыжеш - трамплин), 20 (парашютни спорт), 34 (слалом), 45 (футбол), 46 (хоккей), 48 (шахматаш).

Самарийнахь городашка Грознe, Махачкала Нальчике волла долахаьа «Спортлото» итталагІча тиража карточкаш, Ала деза «Спортлото» карточкаш Грознена г. Назране а дохка доладьйга. «Спортлото» эргІчара тираж чакхьйрче 10 апреле г. Львове.

●

Самарийнахь Къилбаседа Кавказа «Спортлото» зональни управлене вера Нохч-ГІалгІай пачхьалкхеи университета филологически факультета шоалагІча курса студент Курумов Якъуба Мухьмад. Цо дІаделлар иди цифр ийса дІайоаь дола «Спортлото» барийлагІча тираже карточка.

ХІанз вовааш ва «Спортлото» баркІлагІча тиражагІа ихинна цифра ийса дІайоаь кхоккха а сиг.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 апрель

9.00 — Передачай программа. 9.05 — [illegible] йола гимнастика. 9.20 — Кердадарэш. 9.45 — Берашта [illegible]. 10.10 — «Уважаемое». Іналай [illegible] программа. 10.45 — Литературни дешар. Антонов, «Алешка». [illegible] хала дІадаш автора. 12.00 — [illegible] Петровска вІашагІкхетар. 11.40 — Телевизорашка хьацарий [illegible] ду СССР Генеральни прокурора заместителе Панкратова. 12.10 — «Внимание! цунами» яха художественни фильм. 12.20 — Берашта дола мультфильм. 14.05 — СССР [illegible] а легІаш [illegible] политически [illegible]. 14.25 — Деппаран [illegible] фестиваль. 14.45 — [illegible] обзоре. 15.10 — Музыкальни вІашагІкхетар. 15.40 — [illegible] математически [illegible]. 16.10 — Берашта. «ЙоІвбой дунен тІео». 17.25 — Кердадар дешар. Передача дІахьу Колосова [illegible] Смирнова. 18.00 — Дунен хьехьенте кьлера обозрени (нохчий меттала). 18.10 — «Антология». 19.10 — [illegible] «Фитиль» яхача [illegible]. Передача дІахьу [illegible]. 21.00 — «Хан». Информационни программа. 21.30 — [illegible] яха художественни фильм. «Красная Марья» яха хьоалхара сери. 22.50 — Иллеш доах «Пит Сигера». 23.10 — Кердадарэш. Передачай программа [illegible].

2 апрель

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Берашта йола ІуйрІахара гимнастика. 9.15 — Кердадарэш. 9.30 — Детворешта. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — «Музыкальни киоск». 10.30 — Дешаргашта. ХІама хар дезаш [illegible] тур. 11.15 — Тахан геологий де да. Передачица вагІа дакъа лоацаш вa СССР геологе Министр академик Сидоренко. 11.45 — Оаш хьача детерах. геологаш. Концерт. 12.30 — Ленинни премия яла хьожаь произведенеш. Скульптор Томский. «Владимир Ильич Ленина берашта дегІа [illegible]». 13.45 — Кердадарэш. 13.55 — «Лоамаш Іема [illegible]» яха художественни фильм. 14.00 — Кинопередача. 14.30 — Хоалю са [illegible] республика. Халкъа творчества телевизионни фестиваль шоалагІа тур. 15.10 — «Бахккой класса Поляреда. Телевизионни очерк. 15.30 — Карусель. Телевизионни обозрение. 16.15 — Телевизионни халкъа университет. Советий мехка Іилма. Грузински ССР Іилмий [illegible]. 17.00 — [illegible]. 18.00 — Гонам денга. [illegible]. 18.10 — [illegible] документальни фильм. 19.00 — «Америка» вІашагІкхийтта [illegible]. «Кхерам» яха [illegible] Передача дІахьу Зорина. 19.45 — [illegible] яха художественни фильм. «ТІобаьхе [illegible]» яха [illegible] сери. 21.00 — «Хан». Информационни программа. 21.30 — [illegible] яха художественни фильм. «Къахьа враг» яха хоалагІа сери. 22.40 — Белорусски ССР-а халкъа артиста Бабич концерт. 23.25 — Кердадарэш. Передачай программа.

РАДИО

1 апрель

6.30 — Юттара ахар (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.29 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «Къонаш» яха радиожурнал (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 15.10 — Передачай программа. 15.20 — Самукъане концерт (эрсий меттала). 16.00 — СССР вІашагІъеллачул 50 шу дизарга. «Цхьан мугІарех». (гІалгІай меттала). 16.30 — «Спортан орбита тІа» яха радиожурнал (эрсий меттала). 17.00 — Москва. 18.30 — «Къонаш» яха радиожурнал (гІалгІай меттала). 19.00 — Москва.

2 апрель

6.30 — Юттара Іуйре (эрсий меттала). 6.40 — Аьирам. 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.00 — Москва. 7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — «Ленинная нива» газета обзор. 7.28 — Передачай программа. 7.40 — Москва. 8.25 — Шоана дукхаеза иллеш. 9.00 — Москва. 15.10 — Передачай программа. 15.20 — «Халача [illegible] ирах» яха очерк (нохчий меттала). 15.40 — Массанхьа дика нах ба (эрсий меттала). 15.55 — Геологаш, шоаш ва вола концерт (эрсий меттала). 16.30 — Литературни передача. Вайцига хьошалагІа бахна ба публицист Лев Ольховский а поэт Олег Сирицин а (эрсий меттала). 17.00 — Москва. 18.30 — Иллеш доаттагІа керашта дола концерт (нохчий меттала). 19.00 — Москва.

[illegible]

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грознеи хунцалуш моркхаш а йолаш, йоачаш а йоадаш, гІийла мух а хьекхаш хе хила а фегара температура республике гІолла 13—18, Грозне 15—17 градус йІохкал йолаш хила а тарлу. Кхоанен дошеи хунцалуш моркхаш а йолаш, хьлашайолча моттигашка кагь-кагьа догІа а делхаш, малхбузехьара гІаьххьа мух а хьекхаш хила фегара температура буйсанна 1—6, дийнахь 15—20 градус йІохкал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Яхь лоаттаю никъ булларашa

ГАВАНА, 30 март. (ТАСС корр). Сика буллаш латт Кубе къаман автострада. Шоссейни наькъашка деррigача мухьий кхаь наькъаи ши дакъа гаргга вовхьаш кхухьа из никъ билла балар боккхача лоархІаме хургда мехка халкъа бовхама. Кубе эттара лоархІамегІйола промышленни куртбахаmeи районаш вІашагІа а тохаш, малхбузера малхбовле кхоачаргболча эзар километр хургболча наькъа проект оттайий кубински советски специалисташа.

Берригача новкъа тулаагла 210 тІайи путепровода, эзар гонагІа кхыйола искусственни сооружени ергья.

Мехка автострада билара боккха лоархІам бу. Компартеи Революционни правительстово цига ухийт дикагІйола специалисташ, вай канара эттара дикагІйола наькъаш декха техника. Шера юкъенуал дикагІйола опыт. Масала, вІашидухьал а болхаш, Гаванеи Лас - Вильясеи провинцей никъ буллараий коллективаша эттара хьалха маршрута юкъе кхача а котоаьнначун сийлен байрак никха а лаьрхІад.

ЗАГОВОРАХ ДОЛА БАКЪДАРАШ

САНТЬЯГО, 29 марта. (ТАСС). Чиле къаман лоткъан яхача служба генеральни директора Эдуардо Паредеса столица хиннача пресс - конференце укх деношка Іаьдало гучадаьккхача правительства духьаларча заговорах дола бакъдараш кувнаш хоан бир. Заговор кийчъеш хиннай реакционни элементаши хьалха эскаре гІуллакхе хиннача наьІа групеи. Царна лерте лаьттаи суд ва йита хІанз хьулалуш лела отставке вола майор Артуро Маршалл, хІанз лаьца волла инарал Альберто Грин, хІаьта нитта царна набахтара инструкцеш тийина инарал Роберто Вио.

«Вашингтон поста» тІа арадаьначa уж гучабоалаш долча документаш тІара кайаа ма хилара, 1970 шеррехьа а ЦРУ Чилена духьаларча заговора кулгалхе лаьрхІа терхавар инарал Вио.

Заговорщикаша лаьрхІадар президент ва, «Ла Монеда» яхача президентски дворецо чухьелла, инарал Вио набахтара аравахха.

Правительствона духьал порядкаш яра 24 марта е лерхІаш хиннача «кортамукъален тІехьара кхалнахьа маш» оалаш йолчох пайда эца лийрхІача «Патриаи либертадие» яхача ультраьттехьарча организацеца айхха юкъаенна хиннай уж элементаш. Из де лерхІаш лаьхай лаьрххІа йола штурмовой группаш. Заговорщикашкара хьадаьхача карташ тІа хьахьекхай «Ла Монеда» яхача дворец — президента С. Альенда личии резиденцеи инарал Вио чувоалача набахтенеи тІагІоргІолча отряде маршруташ.

Заговорщикаш сІийртаб эскара цхьалолча доакъой воарарш шоай оагІонгахьа баха, баьца цар заговорщикашта тІехьа ца йоалаш, командованието дІахайтад цар де лерхІар.

КАНАДА КЪАХЬЕГАМХОЙ ЗАБАСТОВКА

ОТТАВА, 30 март. (ТАСС). Канада истори чухь эттара йоккхагІйола забастовка йир Квибек яхача провинце къахьегамхоша. Профсоюзий вІашагІкхийттача фронтеи кхьча профсоюзни организацей тІехьекамагІа пачхьалкхени муниципальни учрежденей 210 эзар гІулакхерча сага дакъа лаьцар тайп-тайпарча объекташта хьалханка балха саг ца вохийташ, забастовка лаьга дІахойташ эттина хана юкъе, къахьегама хьалаш тоадари вахара кьала мах лакхлуш хиларга хьежжа алапи кийсдари дІа а дехаш.

Цар хьедехараш хьаллоаташ «Лелаш йола» забастовка доттаю мехка эттара йоккхагІйолча «Си-би-Си» яхача радиотелевизиони компане техникашех связисташеи, цхьа цхьан сменагІа, тІаккха вокх сменагІа болх а соцабеш.

ИНДОКИТАЯ ФРОНТАШКА

ХАНОЙ, 29 марта. (ТАСС). Американски агрессораштеи парна гІо дераштеи духьал хоаттабеча къовсаме патриотически низаша доахача тІамe толамех дола хоамаш ух Индокитая фронташкара.

Къулбехьен Вьетнам мукъаьккхара халкъа тІема низаша 24, 25, 26 марта хадданза атакаш йир сайгонски марионеточни эскара позицешта г. Хюэ районе. ТІемаш деча хана патриоташа строяна юкъера ваьккхар мостагІчун 400 салтІа салтеи эпсари, 11 тІема машен йохайир, 2 самолет чуийтар. Куангчи яхача провинце 27 марта НВСО бІухоша кхоаза атака йир Кхесань яхача базена, мостагІчун дийнача низан техникаеи дикка зе а деш.

Американо - сайгонски эскара духьал деча тІемаш тІа доккхий толамаш доах патриотически низаша Меконга дельте. Камау провинце 11 марта цар эккхийтар тІема кхоачамаши доагори чудола 20 склад, складаш лораеш хиннача хан личии состав эрригa а хІалак вьй.

Къулбехьен Вьетнамера американски командовани гІерт сигналара тІом чубеш патриоташ гІагІертилга лаьгІде. Духхьал укх тІехьарча шин дийнахь США самолеташ, цхьна «В-52» яха эза бомбардировщикаш а йолаш, Къулбехьен Вьетнаме мукъаьлинача территореш тІа 16-аза тІаккха хилар. Цар бомбаш чуетте а мохи мукъаьлаккхара Халкъа тІема низа лаьрхІаш деш.

27 марта Камбоджа халкъа мукъадаккхара Халкъа тІема низаша ракеташ йиттар Къулбехьен Вьетнамиццарча доазона гаьна йоацаш йолча сайгонски интервентий тыловой базена. Дикка материальни зе дьбу базена.

Сонаш яг Пномпена малхбоалехьен къилбаседехьен еш йола тІемa операцеш цига патриоташа дІахо а чІоагІа тІом етт мостагІчоа. Мохи мукъабаккхара низаша, мостагІчун камбоджийски столицерча позицештен Почентонг яхача тІема - фешерча базанеи 20-чeи 21-чeи марта бийсан низаша чухьийхча чІоагІа тІом беча хинна пномпеньски режима эскара зе халарах кхы тІа а свергеш ух. Хьалхе а дахча лоархІамегІа вийна а иоинаш хинна а 600 салтеи эпсари тІеравьнаиа мостагІчоа, радиостанци, 6 тІий, 20 тІема машен, тІема кхоачамаши доагори чудола дукха складеш йохаявь, стройя юкъера яьккхай Почентонг яхача аэродромера командни пункт.

Лаосе хьалха а санна чІоагІа шоай бе лоаттаи патриоташа тІом беча эттара лоархІамерча районашка инициатива. Халкъа - кортамукъалеи бІухоша хадданза ракеташ - минометаш еттаи низарах болх беш яц Лонгчейт яхача базера аэродром.

Из бахьан долаш хьал ца лоэлаш дисар инарала Ванг Пао «ЛаьрхІа дола низаш».

ЧІоагІлуш бола барт

БЕРЛИН, 30 март. (ТАСС). ГДР бІаьш эзараш болча къахьегамхоша США нергах болча бахача наьха бокъонаш бихьаи къовсахчал долаш къовсам хоаттабарах суда Іарап тІаттача Анджела Дэвисана шоай барт кхиар дІахайтадaр. ГДР сага бокъонаш бахьаи болча комитета президиума члена хьакхаихадаь ма хиллара Сан-Хосе суде процесс дІайолабараа А. Дэвиса бола кхерам икка боккхагІа хиннай. Цудухьа тайп-тайпарча меженашка кхь а кьанаретІа доаттабе беза из процесс дІаяккхараи А. Дэвис мукъадаккхараи тІехьара къовсам.

ХІанз ГДР-е йиллина А. Дэвис хьаллоамарча комитета адресагІа тайп-тайпара болча бахача малха вкалайа шоаи из йоаза хьалоацаш хилар тІаьадаь доло дукха письмош ух.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-51, 364051, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-99; редактора цал.— 3-99-11; бокхтаккхача секретара — 3-34-39; партийни вахарах, культурах, промышленностах отделий — 3-43-39; юрта бовхама отделий — 3-43-39; письмай отделан бухгалтера — 3-99-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Республика проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-51 364051 ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-99, зам. редактора—3-99-11; ответственного секретаря—3-34-39; отделов партийной жизни культуры и промышленности — 3-43-39; отдела сельского хозяйства — 3-43-39; отдела писем и бухгалтерии—3-99-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05073. Заказ № 2334.